

Projekt

z dnia 20 maja 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W BEŁCHATOWIE**

z dnia 15 maja 2025 r.

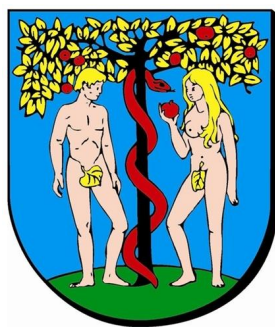
**w sprawie przyjęcia "Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata
2025-2028"**

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 i art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1465, poz. 1572, poz. 1907 i poz. 1940) oraz art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 i z 2025 r. poz. 537) Rada Miejska w Bełchatowie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się "Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028", stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Bełchatowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty publikacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028

Bełchatów, 2025

Zamawiający:

Urząd Miasta Bełchatowa
ul. Kościuszki 1
97-400 Bełchatów

Wykonawca:

Westmor Consulting Urszula Wódkowska
Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek
Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Zespół autorów:

Kierownik Projektu – Karolina Drzewiecka
Konsultant – Martyna Ciska
Analityk – Klaudia Kosińska

Spis treści

1. Wstęp	4
2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami	5
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	6
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	7
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	7
4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	9
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	11
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie miasta (analiza dokumentów programowych miasta)	11
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Miasta	37
5.2.1. Położenie administracyjne	37
5.2.2. Zarys historii obszaru Miasta	37
5.2.3. Krajobraz kulturowy	41
5.2.4. Zabytki nieruchome	45
5.2.5. Zabytki ruchome	45
5.2.6. Zabytki archeologiczne	45
5.2.7. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych	46
5.2.8. Dziedzictwo niematerialne	49
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	51
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	53
5.4.1 Stan zachowania zabytków znajdujących się Gminnej Ewidencji Zabytków	54
5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Miasta	54
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego – analiza szans i zagrożeń	57
7. Założenia programowe	58
7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami	58
7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki	59
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami	62
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami	63
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami	64
11. Załączniki	67
Spis tabel i rysunków	73
Spis załączników	75

1. Wstęp

Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, a także dorobek czasów współczesnych. Jest to wartość materialna i niematerialna określająca nasze pochodzenie i kulturę. Na dorobek ten składają się zarówno elementy przyrodnicze, jak również wytwory i osiągnięcia cywilizacyjne ludzkości, m.in. w zakresie nauki, sztuki, architektury czy techniki. Elementem dziedzictwa kulturowego są zabytki, w tym: zabytki ruchome, zabytki nieruchome oraz zabytki archeologiczne. Są one nie tylko cennym źródłem informacji nt. życia naszych przodków, ale również ważnym elementem rozwoju społeczno-gospodarczego, bowiem bogate i różnorodne dziedzictwo kulturowe stanowi istotną dla rozwoju lokalnych samorządów atrakcję turystyczną. Dziedzictwo kulturowe jest zatem fundamentem tożsamości danej społeczności, dlatego ważna jest jego ochrona w celu zachowania tego dorobku dla przyszłych pokoleń.

Obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami wynika z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przyjęty w formie uchwały program stanowi element polityki samorządowej i służy podejmowaniu działań w zakresie inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, a także promowania dziedzictwa kulturowego. Powinien być narzędziem mającym na celu eksponowanie walorów krajobrazu kulturowego, jak również wykorzystanie dorobku kulturowego na cele społeczne, gospodarcze i edukacyjne. Głównym odbiorcą programu jest lokalna społeczność, w tym właściciele i użytkownicy obiektów zabytkowych, ale także wszyscy mieszkańcy danej jednostki samorządu terytorialnego, którzy poprzez swoją działalność, wpływają na zachowanie i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego danego obszaru.

Celem opracowania **Programu opieki nad zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028** jest dążenie do poprawy stanu zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego, a przez to zachowanie piękna krajobrazu kulturowego. Program ma pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe miasta Bełchatowa. Wskazane w Programie działania są skierowane na poprawę stanu zabytków oraz zwiększenie dostępności dla mieszkańców i turystów. Głównymi odbiorcami niniejszego dokumentu są mieszkańcy miasta, którzy bezpośrednio odczuwają efekty jego wdrażania. Poprzez działania edukacyjne, realizacja Programu może budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości oraz zacieśnia procesy integracyjne w społeczności lokalnej.

Reasumując, przedmiotem niniejszego opracowania jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych miasta Bełchatowa, a celem jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami.

2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami

Podstawą prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i opracowania programu opieki nad zabytkami jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2024 poz. 1292). Ustawa określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków.

Ustawa wprowadza obowiązek sporządzania programów przez samorządy, zarówno na szczeblu wojewódzkim, powiatowym, jak i gminnym. W myśl art. 87 ustawy, programy opieki nad zabytkami opracowywane są na 4 lata i mają na celu w szczególności:

1. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
2. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
3. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
4. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
5. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
6. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z realizacji programu zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) co 2 lata sporządza sprawozdanie, które przedstawia odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy. Kolejne sporządzane programy opieki powinny uwzględniać pojawiające się nowe uwarunkowania prawne i administracyjne, zmieniające się warunki społeczne, gospodarcze i kulturowe, nowe kryteria oceny i aktualny stan zachowania zasobu oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu.

Dotychczas na terenie miasta Bełchatowa nie był realizowany Program opieki nad zabytkami dla Miasta Bełchatowa¹.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Zabytki w Polsce objęte zostały ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela. Art. 5 Konstytucji RP brzmi: *„Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”*. Zaś w art. 6 ust. 1 Konstytucji RP czytamy: *„Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”*. Natomiast art. 86 Konstytucji RP wskazuje, że *„każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie”*.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest wspomniana ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2024 poz. 1292). Ustawa określa m.in. przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi. Zgodnie z art. 3 ww. ustawy zabytek to *„nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową”*. Zabytki dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;
- zabytki archeologiczne – zabytki nieruchome, będące powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożone z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytki ruchome, będące tym wytworem.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. Zadania publiczne o znaczeniu lokalnym określa ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2024 poz. 1465 ze zm.).

Z punktu widzenia niniejszego opracowania istotne jest uwzględnienie innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w wielu obowiązujących ustawach, w tym w:

¹Urząd Miasta Bełchatowa

- ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2024 poz. 1130 ze zm.),
- ustawie z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 1688),
- ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. 2024 poz. 725 ze zm.),
- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 poz. 54 ze zm.),
- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2024 poz. 1478 ze zm.),
- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. 2024 poz. 1145 ze zm.),
- ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. 2024 poz. 87),
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. 2024 poz. 1491 ze zm.).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

- ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. 2022 poz. 385),
- ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. 2022 poz. 2393).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. 2020 poz. 164 ze zm.).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026

Dokument stanowi załącznik do uchwały nr 242 Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 2023 r. (poz. 1470). Głównym celem Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026 jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami, poprzez realizację trzech celów szczegółowych, podzielonych na następujące kierunki działań:

Cel szczegółowy 1: „Weryfikacja wybranego zasobu zabytków i wzmocnienie narzędzi ochrony dziedzictwa o wyjątkowej wartości”:

1. Podnoszenie wiedzy o grupach zasobu zabytkowego,
2. Ochrona i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości,

3. Realizacja międzynarodowych zobowiązań.

Cel szczegółowy 2: „Wzmocnienie potencjału organizacyjnego systemu ochrony zabytków”:

1. Cyfryzacja procesów administracyjnych,
2. Wzmacnianie zastosowania nowych technologii w ochronie zabytków,
3. Reforma finansowania ochrony i opieki nad zabytkami.

Cel szczegółowy 3: „Rola zabytków w zrównoważonym rozwoju (edukacja i partycypacja)”:

1. Wzmocnienie narzędzi ochrony zabytków wobec zmian klimatycznych,
2. Edukacja i podnoszenie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego.

Cele Miasta Bełchatowa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego są spójne z celami na szczeblu krajowym i wpisują się przede wszystkim w cel strategiczny 2 i 3 oraz wzmacniają realizację kierunków działań w nich zawartych.

Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Strategia została przyjęta Uchwałą nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju kapitału społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030”. Stanowi ona kontynuację i aktualizację przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 26 marca 2013 r. Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 i jest jednym z instrumentów realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz jedną z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju.

Obecnie obowiązująca Strategia zakłada trzy cele szczegółowe:

1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne poprzez: usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami, rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.
2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich poprzez: tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze, ochronę dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury, digitalizację, cyfrową rekonstrukcję i udostępnianie dóbr kultury, umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę, wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.
3. Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne poprzez: wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju, rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych, wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa.

Założenia Programu opieki nad zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028 wpisują się w cele i założenia przyjęte w powyższym Dokumencie, głównie poprzez realizację celu

szczegółowego 2, w tym poprzez ochronę dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury.

4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Strategia została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Łódzkiego nr XXXI/414/21 z dnia 6 maja 2021 r. i stanowi odpowiedź władz województwa na zmieniające się uwarunkowania i wyzwania, przedstawia spójny plan powiązanych i przemyślanych działań, stanowiący punkt wyjścia dla szerokiej współpracy, której efektem będzie podniesienie jakości życia mieszkańców województwa łódzkiego.

Celem horyzontalnym Strategii województwa jest:

„Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzany region”

Cel ten realizowany jest przez następujące cele strategiczne:

1. Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka,
2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans,
3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń.

Założenia zawarte w *Programie opieki nad zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028* są spójne i wpisują się w priorytety oraz cele strategiczne zawarte w *Strategii rozwoju województwa* poprzez realizację **celu strategicznego 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń**, w ramach którego uwzględniono m.in.: ochrona wartości i kształtowanie dziedzictwa kulturowego, ochrona i wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz rozwój, wdrażanie i upowszechnianie nowoczesnych e-usług.

Wspólnie, dokumenty te przyczynią się do zachowania dziedzictwa kulturowego województwa łódzkiego.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego został przyjęty uchwałą nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa stanowi podstawowe narzędzie dla kształtowania przez samorząd wojewódzki regionalnej polityki przestrzennej. *Głównym celem polityki przestrzennej jest region spójny terytorialnie i wizerunkowo, kreatywny i konkurencyjny w skali kraju i Europy, o najlepszej dostępności komunikacyjnej, wyróżniający się atrakcyjnością inwestycyjną i wysoką jakością życia.*

Celami szczegółowymi, wspierającymi cel główny są:

- Region spójny, o zrównoważonym systemie osadniczym,
- Region o wysokiej jakości i dostępności infrastruktury transportowej,
- Region o wysokiej jakości i dostępności infrastruktury technicznej,
- Region o wysokiej jakości środowiska przyrodniczego,
- Region o dobrze zachowanym dziedzictwie kulturowym,
- Region o wysokiej atrakcyjności turystycznej,
- Region o krajobrazie wysokiej jakości,
- Region o wysokim poziomie bezpieczeństwa publicznego,
- Region efektywnie wykorzystujący endogeniczny potencjał rozwojowy na rzecz zrównoważonego rozwoju przestrzennego.

Zapisy zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego zostały uwzględnione podczas sporządzania przedmiotowego Programu opieki nad zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028.

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w województwie łódzkim na lata 2024-2027

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami został przyjęty uchwałą nr V/78/24 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 2 września 2024 roku.

Wyznaczono w nim następujące cele strategiczne:

1. Atrakcyjny krajobraz kulturowy,
2. Tożsamość wielokulturowa regionu,
3. Sprawny system zarządzania opieką nad dziedzictwem kulturowym.

Wspólnie, dokumenty te przyczynią się do zachowania dziedzictwa kulturowego województwa łódzkiego.

Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021-2030

Wyznaczono w niej następujące cele strategiczne:

1. Podjęcie wyzwań procesu sprawiedliwej transformacji,
2. Utrzymanie i rozwój infrastruktury Powiatu Bełchatowskiego,
3. Podnoszenie jakości usług publicznych w korelacji z aktualnymi potrzebami mieszkańców,
4. Wykorzystanie oraz promocja potencjałów i walorów powiatu.

Program opieki nad zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028 wpisuje się przede wszystkim w obszar 4. Wykorzystanie oraz promocja potencjałów i walorów powiatu znajdujący się w Strategii Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021-2030. Oba programy są zatem ze sobą spójne.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie miasta (analiza dokumentów programowych miasta)

Strategia Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2023-2030

Strategia przyjęta została uchwałą nr LIV/428/23 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 26 stycznia 2023 r.

Misja miasta Bełchatowa: to rozwój w oparciu o innowacyjne technologie przy poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju oraz funkcjonującym rynku pracy wysokiej jakości.

Wyznaczono w niej następujące cele strategiczne:

- Cele strategiczny 1 – Społeczeństwo obywatelskie, kreatywny kapitał ludzki, tożsamość lokalna, dziedzictwo kulturowe,
- Cel strategiczny 2 – Budowanie przewagi konkurencyjnej przy wykorzystaniu energetyki, innowacji, turystyki,
- Cel strategiczny 3 – Ochrona przyrody i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska,
- Cel strategiczny 4 – Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej,
- Cel strategiczny 5 – Dostęp do usług publicznych na wysokim poziomie, nowoczesny urząd.

Program opieki nad zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028 wpisuje się przede wszystkim w założenie celu strategicznego 1 w ramach którego określono takie przedsięwzięcia jak: „Ochrona i rewitalizacja zabytków”, „Wzrost dostępności usług kulturalnych”, „Wzrost dostępności usług edukacyjnych”, „Promowanie dziedzictwa historycznego miasta oraz regionu”. Przedmiotowy dokument wykazuje zatem spójność ze Strategią Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2023-2030.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Bełchatowa

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Bełchatowa zostało przyjęte uchwałą nr XXXVI/329/17 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 29 czerwca 2017 r.

Podstawowym celem sporządzania Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego jest określenie polityki przestrzennej gmin, w tym miejscowych zasad zagospodarowania przestrzennego.

Z zapisów zawartych w wyżej wymienionym Studium wynika, że dla Miasta Bełchatowa dziedzictwo kulturowe oraz zabytki stanowią ważną część układu funkcjonalno-przestrzennego terenu. W dokumencie wskazano zabytki na terenie miasta i gminy oraz

zasady ich ochrony. Podstawowym warunkiem rozwoju zagospodarowania, wynikającym z wartości kulturowych, jest stała weryfikacja stanu zabytków na obszarze miasta podjęcie decyzji dotyczących ich ochrony, co jest niezbędne dla uporządkowania istniejącego zagospodarowania i podniesienia poziomu estetycznego wizerunku Miasta.

W Studium zawarte są również zapisy dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego miasta poprzez strefy ochrony konserwatorskiej. Zakres i sposób ochrony dziedzictwa kulturowego Miasta Bełchatowa określono w postaci stref ochrony konserwatorskiej: A – pełnej ochrony, B – ochrony częściowej, E – ochrony ekspozycji, W – ochrony stanowisk archeologicznych.

Strefa A – pełnej ochrony konserwatorskiej historycznej struktury przestrzennej. Przedmiotem ochrony są zespoły dworsko-parkowe w Bełchatowie i Domiechowicach oraz zespół klasztoru oo. franciszkanów i kościoła p.w. Wszystkich Świętych w Grocholicach. Obowiązuje tu zakaz lokalizacji nowej zabudowy, a wszelkie zmiany dotychczasowego sposobu zagospodarowania terenu (w tym elementów wyposażenia zespołów) wymagają stosowania przepisów szczególnych, w tym ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Strefa B – ochrony konserwatorskiej wybranych elementów układu rozplanowania. Przedmiotem ochrony jest historyczny układ rozplanowania centrum Bełchatowa i Grocholic. Ochronie podlega:

- zabudowa zabytkowa i tradycyjna;
- układ komunikacyjny;
- układ wodny;
- zieleń kształtowana;
- historyczne podziały własnościowe;
- linie zabudowy;
- sposób zagospodarowania działek.

W granicach tej strefy zmiany ww. elementów wymagają stosowania przepisów szczególnych, w tym ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a nowe inwestycje winny być kontynuacją tradycyjnych metod zagospodarowania terenu w zakresie lokalizacji, wielkości, formy, użytego materiału.

Strefa E – ochrony ekspozycji zabytkowych oraz szczególnie wartościowych niezabytkowych układów przestrzennych. Przedmiotem ochrony są obszary otwartego terenu pozwalające na bezpośrednią obserwację wartościowych z punktu widzenia estetycznego i historycznego zespołów obiektów, w tym przede wszystkim zespołu dworsko-parkowego w Bełchatowie i Domiechowicach, oraz panoramę Grocholic z bryłą kościoła. Szczegółowe zasady

kształtowania przestrzeni miasta i formy ochrony ustalono w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Strefa W – ochrony stanowisk archeologicznych. Przedmiotem ochrony są stanowiska archeologiczne wykazane w Archeologicznym Zdjęciu Polski oraz potencjalne stanowiska archeologiczne. Wszystkie zewidencjonowane stanowiska archeologiczne podlegają ochronie konserwatorskiej. Na wskazanych obszarach należy liczyć się z ograniczeniem inwestycji mogących mieć wpływ na naruszenie struktury podziemnych warstw kulturowych. W części opisowej i graficznej przedstawiony został spis, mapki ewidencyjne i lokalizacja najważniejszych stanowisk archeologicznych. Zasady i zakres ich ochrony ustalono w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

W Programie opieki nad zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028 uwzględniono ustalenia wynikające ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Bełchatowa.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

W tabeli poniżej przedstawiono wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze miasta Bełchatowa, w tym te, w których ustalono zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Tabela 1. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze miasta Bełchatowa, w tym zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
1.	Uchwała nr XLVI/425/06 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 27 kwietnia 2006 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa, obszaru ograniczonego: ulicami: Staszica, 1 Maja, Kwiatową, pasem zabudowy po południowej stronie Placu Wolności, ulicą Czyżewskiego i Wiosenną oraz rzeką Rakówką	§ 11 Ustalenia dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego: 1) ochronie podlegają stanowiska archeologiczne, których orientacyjne zasięgi stref ochrony pokazano na załączniku graficznym; 2) sposób ochrony powyższych stanowisk zapisano w ustaleniach szczegółowych do przedmiotowych terenów.
2.	Uchwała nr XX/152/08 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 31 stycznia 2008 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa – „Bełchatówek”	§ 12. Ustalenia dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków: 1) ustala się strefę W – ochrony stanowiska archeologicznego, w której obowiązuje: a) zawiadomienie konserwatora zabytków o planowanych robotach ziemnych i ich zakresie przed przystąpieniem do wszelkiego typu prac ziemnych, w celu przeprowadzenia kontroli przebiegu prac i podjęcia ewentualnych badań ratowniczych, b) przystąpienie do prac musi być poprzedzone uzyskaniem zgody konserwatora zabytków.
3.	Uchwała nr XXVII/191/08 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 sierpnia 2008 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa – południowej części osiedla Czaplinieckiego	Nie ustalono
4.	Uchwała nr XXVII/188/08 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 sierpnia 2008 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - obszaru ograniczonego ulicami: Piłsudskiego, Sienkiewicza, Kempfinówką, Czyżewskiego, Popiełuszki, Olsztyńską i rzeką Rakówką	Nie ustalono
5.	Uchwała nr LII/400/10 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 25 maja 2010 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa, obejmującego obszar „Centrum” w rejonie ulic: Kościuszki, Pabianicka, Sienkiewicza, Kwiatowa, 1 Maja, Plac Narutowicza, Plac Wolności	10. Ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków: Na obszarze objętym planem ochronie konserwatorskiej podlegają następujące elementy dziedzictwa kulturowego, zabytków, krajobrazu kulturowego: 1) teren dawnego zespołu klasztoru o. Franciszkanów, wpisanego do rejestru zabytków nieruchomych obiekt kościoła (pochodzący z lat 1720-1731), zabudowa poklasztorna (pochodząca z lat 1735-1744) oraz teren ogrodów, położony przy ul. Kościuszki 02, w odniesieniu do którego opieka nad nim prowadzona jest, zgodnie z obowiązującymi przepisami, zawartymi w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku, prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru, prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru, prowadzenie badań archeologicznych, przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje, dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku, umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów, z zastrzeżeniem możliwości umieszczania na zabytku znaku informującego o tym, że zabytek ten podlega ochronie, w uzgodnieniu starosty z wojewódzkim konserwatorem zabytków, podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru, 2) obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków: budynek z 1910r (dawna fabryka włókiennicza Frajtaga), położony u zbiegu ulic 1 Maja i ul. Kościuszki 6, na działce nr ewidencyjnym 112, budynek z początku XX w., położony przy ul. Narutowicza 02, na działce o nr ewidencyjnym 27/2, budynek z początku XX w., położony przy ul. Narutowicza 12, na działce o nr ewidencyjnym 37, budynek z początku XX w., położony przy ul. Narutowicza 14, na działce o nr ewidencyjnym 39, budynek z lat 20-tych XX w., położony przy ul. Narutowicza 20, na działce o nr ewidencyjnym 43, budynek z 1928r., położony przy Placu Wolności 08, na działce o nr ewidencyjnym 206, budynek z XIX/XX w., położony przy Placu Wolności 10, na działce o nr ewidencyjnym 210, budynek z pocz. XX w., położony przy Placu Wolności 19, na działce o nr ewidencyjnym 360/1, budynek z pocz. XX w., położony przy ul. Piłsudskiego 12, na działce o nr ewidencyjnym 74, budynek z 1938r, położony przy ul. Piłsudskiego/Wolności, na działce o nr ewidencyjnym 198, cmentarz wojenny- mogiła partyzantów AK, położony przy ul. 1 Maja 45, na działce o nr ewidencyjnym 132/1, w odniesieniu do których w przypadku: remontu, przebudowy, rozbudowy, adaptacji, zmiany sposobu użytkowania, rozbiórki, ustala się obowiązek uzyskania wytycznych konserwatorskich do planowanych zamierzeń i uzgodnienia ich z wojewódzkim konserwatorem zabytków.
6.	Uchwała nr LVIII/448/10 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego południowej części osiedla Czaplinieckiego w Bełchatowie	Nie ustalono

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
7.	Uchwała nr XII/85/11 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 25 sierpnia 2011 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa- południowej części osiedla Czaplinieckiego	Nie ustalono
8.	Uchwała nr XXI/161/12 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 23 lutego 2012 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - obszaru ograniczonego granicami miasta, ulicami: Czapliniecką i Cegielnianą oraz rzeką Rakówką	§ 10. Ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, krajobrazu kulturowego i dóbr kultury: 1) wprowadza się strefę ochrony ekspozycji "E" założenia dworsko parkowego w Bełchatowie-Domiechowicach, w której obowiązuje: a) ochrona i zakaz przesłaniania tła urbanistycznego poprzez zakaz umieszczania tablic, reklam, szyldów w płaszczyźnie prześł ogrodzenia, b) zapewnienie wysokiego standardu i jakości urbanistyczno-architektonicznej nowej i przekształcanej zabudowy, tworzącej obudowę strefy, c) zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykowanych elementów betonowych, d) wszelkie prace inwestycyjne, mające wpływ na elementy układu urbanistycznego, w w/w strefie wymagają uzgodnienia z WKZ; 2) na terenach, dla których brak zapisów, dotyczących zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, krajobrazu oraz dóbr kultury współczesnej, takie zasady nie obowiązują.
9.	Uchwała nr XXI/163/12 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 23 lutego 2012 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - dla terenu ograniczonego ulicami Wojska Polskiego i Armii Krajowej, rzeką Rakówką oraz linią kolejową	§ 16. Ustala się zasady ochrony krajobrazu kulturowego oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego: 1) wyznacza się granicę strefy „W” – ochrony stanowisk archeologicznych, która objęta jest zasadami ochrony według przepisów odrębnych, dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; 2) obowiązek uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich działań inwestycyjnych na terenie strefy „W”; 3) nakazuje się w przypadku natrafienia w czasie prac ziemnych na przedmioty, co do których istnieje prawdopodobieństwo, że są zabytkami archeologicznymi, prowadzenie postępowania zgodnie z przepisami odrębnymi, dotyczącymi ochrony zabytków, w szczególności: a) przerwanie prac budowlanych, b) oznaczenie i zabezpieczenie stanowiska miejsca znaleziska, c) zgłoszenie znaleziska do właściwego Konserwatora Zabytków.
10.	Uchwała nr XXII/178/12 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 29 marca 2012 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	Nie ustalono

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
	fragmentu miasta Bełchatowa - południowej części osiedla Czaplinieckiego	
11.	Uchwała nr XXVII/216/12 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - obszaru ograniczonego ulicami: Wojska Polskiego, Al. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Al. Jana Pawła II, Zamoście oraz linią kolejową	Nie ustalono
12.	Uchwała nr XXVIII/233/12 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 27 września 2012 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części osiedla Politanice w rejonie ulic: Wiosennej i Dalekiej w Bełchatowie	§ 8. Ustalenia dotyczące zasady ochrony krajobrazu kulturowego i dziedzictwa kulturowego: 1) wyznacza się strefę „W” - ochrony stanowisk archeologicznych, będących pozostałościami osadnictwa z kultury łużyckiej, ze schyłku epoki brązu, która objęta jest zasadami ochrony według przepisów odrębnych, dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
13.	Uchwała nr XXXI/258/12 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 29 listopada 2012 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa, obszaru ograniczonego ulicami: Staszica, 1 Maja, Kwiatową, pasem zabudowy po południowej stronie Placu Wolności, ulicą Czyżewskiego i Wiosenną oraz rzeką Rakówką	§ 16. Ustalenia dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego: 1) ochronie podlegają stanowiska archeologiczne, których orientacyjne zasięgi stref ochrony pokazano na załączniku graficznym; 2) sposób ochrony powyższych stanowisk zapisano w ustaleniach szczegółowych do przedmiotowych terenów.
14.	Uchwała nr XXXVIII/325/13 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 27 czerwca 2013 r. w sprawie w sprawie zatwierdzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa, obszaru ograniczonego ulicami: Al. Włóknarzy, Czapliniecką, Cegielnianą i rzeką Rakówką	Nie ustalono
15.	Uchwała nr XXXVIII/323/13 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 27 czerwca 2013 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - obszaru ograniczonego ulicami: Piłsudskiego, Sienkiewicza, Kempfinówką, Czyżewskiego, Popieluszki, Olsztyńską i rzeką Rakówką	Nie ustalono
16.	Uchwała nr XLV/403/14 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 27 marca 2014 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa, obszaru ograniczonego	§ 14. 2. Ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, krajobrazu kulturowego i dóbr kultury: 1) wprowadza się strefę ochrony ekspozycji "E" założenia dworsko parkowego w Bełchatowie-

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
	ulicami: Grabową, Czapliniecką, Zakątek, przedłużeniem ulicy Zakątek do granic miasta i granicami miasta	Domiechowicach, w której obowiązuje: a) ochrona tła urbanistycznego poprzez zakaz umieszczania tablic, reklam, szyldów w płaszczyźnie przeseł ogrodzenia; b) zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykowanych elementów betonowych; 2) na terenach, dla których brak zapisów, dotyczących zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, krajobrazu oraz dóbr kultury współczesnej, takie zasady nie obowiązują
17.	Uchwała nr V/19/15 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentów miasta Bełchatowa	§ 17. Ustala się ochronę dziedzictwa kulturowego poprzez: 1) ochronę stanowisk archeologicznych, których orientacyjne zasięgi stref ochrony pokazano na załączniku graficznym; 2) sposób ochrony powyższych stanowisk - według przepisów szczególnych, dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
18.	Uchwała nr VIII/51/15 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 30 kwietnia 2015 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - obszaru ograniczonego ulicami: Czapliniecką, Lipową i Aleją Włókniarzy	§ 19. Ustalenia dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego: przeznacza się teren niefunkcjonującego cmentarza ewangelickiego pod zielenią urządzoną, publicznie dostępny park - teren oznaczony symbolem D3ZP.
19.	Uchwała nr X/57/15 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 maja 2015 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - obszaru ograniczonego granicami miasta, ulicami: Czapliniecką i Cegielnianą oraz rzeką Rakówką	§ 16. Ustala się ochronę dziedzictwa kulturowego poprzez: 1) ochronę stanowisk archeologicznych, których orientacyjne zasięgi stref ochrony pokazano na załączniku graficznym; 2) sposób ochrony powyższych stanowisk - według przepisów szczególnych, dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
20.	Uchwała nr X/55/15 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 maja 2015 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa dla obszaru ograniczonego ulicami: Czapliniecką, Grabową oraz granicami miasta	§ 17. Ustala się zasady ochrony krajobrazu kulturowego oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego: 1) wskazuje się obszar parku dworskiego w Bełchatowie - Domiechowicach wpisanego do rejestru zabytków: nr rej. 385 z 14 listopada 1987r. jako obiektu, który objęty jest zasadami ochrony wg przepisów odrębnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; 2) dla całego terenu oznaczonego symbolem 1ZP,US ustala się strefę „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej, w której wymagane jest postępowanie zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, 3) granica strefy „A” - ścisłej ochrony konserwatorskiej biegnie po granicy działki o nr geodezyjnym 24, obręb 2- obszaru parku dworskiego Bełchatów- Domiechowice; 4) lokalizacja nowej zabudowy na terenie 1ZP,US - zgodnie z określoną na rys. planu nieprzekraczalną linią zabudowy;

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		5) wprowadza się strefę ochrony ekspozycji „E” założenia dworsko-parkowego w Bełchatowie - Domiechowicach, w której obowiązuje ochrona i zakaz przesłaniania tła urbanistycznego poprzez zakaz umieszczania szyldów, tablic, reklam w płaszczyźnie przęseł ogrodzenia, ogrodzeń z prefabrykatów betonowych; 6) w strefie ekspozycji „E” zabudowa winna być kształtowana z zachowaniem skali i formy zabudowy tradycyjnej aby nie zdominowała i nie zdeprecjonowała walorów założenia parkowego; 7) obejmuje się opieką budynek dworku wymagający opieki nad zabytkami, wskazany na rysunku planu poprzez: a) trwałe zachowanie budynku, b) zachowanie pierwotnej formy budynku, c) zachowanie, odtworzenie detalu elewacyjnego, d) zakaz nadbudowy, rozbudowy, e) wszelkie działania inwestycyjne dotyczące zewnętrznej formy i wykończenia budynku – zgodnie z przepisami dotyczącymi ochrony zabytków i opiece nad zabytkami; 8) ochronie podlega stanowisko archeologiczne, którego orientacyjny zasięg strefy ochrony pokazany jest na rysunku planu; 9) sposób ochrony powyższego stanowiska - wg przepisów odrębnych, dotyczących ochrony zabytków i opiece nad zabytkami; 10) w przypadku natrafienia w czasie prac ziemnych na przedmioty, co do których istnieje prawdopodobieństwo, że są zabytkami archeologicznymi, nakazuje się prowadzenie postępowania zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony zabytków i opiece nad zabytkami; 11) nakazuje się ujednolicanie kolorystyki i zasady kształtowania formy architektonicznej budynków w ramach jednego zadania inwestycyjnego; 12) zakaz ogrodzeń z prefabrykatów betonowych; 13) obejmuje się ochroną budynek z początku XX w. (dawny spichlerz) wymagający opieki nad zabytkami położony na działce nr 22/13, obręb 2, (teren oznaczony symbolem 1ZP,US), wskazany i oznaczony na rys. planu jako budynek do objęcia ochroną konserwatorską poprzez: a) trwałe zachowanie budynku, jego pierwotnej formy, zapobieganie zagrożeniom, b) zachowanie, odtworzenie detalu elewacyjnego, c) obowiązek postępowania wszelkich działań inwestycyjnych dotyczących w szczególności zewnętrznej formy budynku - zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony zabytków i opiece nad zabytkami.
21.	Uchwała nr XI/67/15 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu	§ 11. Ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej :

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
	zagospodarowania przestrzennego części osiedla Grocholice w Bełchatowie	1) obejmuje się opieką konserwatorską zabytek nieruchomy wpisany do rejestru zabytków dec. KL.III-52/7/60 z dnia 23. 03. 1960 r. - zespół kościoła parafii rzymsko – katolickiej pw. Wszystkich Świętych, pochodzący z XV w. położony przy Rynku Grocholskim nr 19, działka nr ewidencyjny 19; 2) dla obiektu wskazanego w pkt 1 niniejszego paragrafu, podlegającego pełnej ochronie konserwatorskiej, ustala się: - zachowanie i wykorzystanie na cele użytkowe zabytku, w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości historycznej, - dopuszcza się możliwość prowadzenia prac konserwatorskich oraz robót budowlanych, polegających na przebudowie lub remoncie, przy jednoczesnej ochronie: bryły (zachowanie historycznej proporcji - szerokości, wysokości oraz kształtu dachu), elewacji w zakresie kompozycji zabytkowych elementów i detali architektonicznych (zewnętrznych i wewnętrznych), z dopuszczeniem zmian wynikających z uwarunkowań historycznych, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi, dotyczącymi ochrony zabytków i opiece nad zabytkami, a także ustaleniami niniejszej uchwały; 3) obejmuje się ochroną konserwatorską następujące zabytki nieruchome, znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków: a) budynek straży pożarnej z 1933 r. – położony przy ul. Szkolnej 1, działka nr ewidencyjny 100/1, b) park przykościelny kościoła pw. Wszystkich Świętych – Rynek Grocholski 08, działka nr ewid.19, c) plebanię z pocz. XX w. – Rynek Grocholski 08, działka nr ewidencyjny 7, d) zespół kościelny z XV-XIX w.- Rynek Grocholski 08, działka nr ewidencyjny 7 i 19, e) cmentarz choleryczny z pocz. XIX w. – ul. Szkolna 9, działka nr ewidencyjny 208/1, f) kwaterę wojenną z pocz. XX w. na cmentarzu rzymsko – katolickim – ul. Tylna, działka nr ewid. 61, g) historyczny miejski układ przestrzenny Grocholic z 1232r.; 4) obejmuje się ochroną na podstawie ustaleń planu, budynek mieszkalny z pocz. XX w., położony przy Rynku Grocholskim, działka nr ewid. 16, jako obiekt stanowiący dobro kultury współczesnej; 5) dla obiektów wskazanych w pkt 3 niniejszego paragrafu, podlegających ochronie konserwatorskiej w myśl przepisów szczególnych oraz w pkt 4 niniejszego paragrafu, stanowiących dobra kultury współczesnej, ustala się: a) trwałe zachowanie ich wartości historycznej, b) dopuszcza się remont, przebudowę i rozbudowę budynków pod warunkiem: - zachowania historycznej skali, proporcji, symetrycznej geometrii dachu, oryginalnego kąta nachylenia połaci dachowej, z zakazem stosowania mansard w nieuzasadnionych historycznie przypadkach,

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		- zachowania oryginalnych zasad formowania elewacji, w tym: charakterystycznego podziału elewacji, osi kompozycyjnych, rozmieszczenia otworów okiennych i drzwiowych, ich charakterystycznej proporcji oraz pionowych i symetrycznych podziałów stolarki, a także jednolitej kolorystyki okien dla całego budynku, - zachowania i odtworzenia oryginalnych cech architektonicznych budynku, takich jak: elementy elewacji i detale architektoniczne: balkony, gzymsy, cokoły, obramowania okien, przy użyciu tradycyjnych materiałów i technologii; 6) ustala się strefę A - pełnej ochrony konserwatorskiej, w której obowiązuje: a) ochrona układu urbanistycznego, w tym obiektu zabytkowego kościoła, jako dominanty przestrzennej, otoczenia kościoła, podziałów parcelacyjnych, zieleni, linii regulacyjnych ulic, zgodnie z przepisami szczegółowymi dla odpowiedniego terenu oraz przepisami szczególnymi, b) przy podejmowaniu wszelkich działań związanych ze zmianą zagospodarowania przestrzennego w strefie „A”, w tym: nasadzeń zieleni, elementów małej architektury, nawierzchni, ogrodzenia kościoła, obiektu wiaty przystankowej itp., zharmonizowanie ich z obiektem zabytkowego kościoła oraz stosowanie wysokich walorów estetycznych i jakościowych (wysoki standard materiałów wykończeniowych), c) zakaz umieszczania reklam, dopuszcza się lokalizowanie miejskiego systemu informacji przestrzennej oraz znaków drogowych, d) dopuszczenie lokalizacji sezonowych obiektów handlowych, obiektów o charakterze okazjonalnym, związanych z organizacją imprez i spotkań okolicznościowych, tymczasowych, związanych z kultem religijnym), e) porządkowanie strefy, usunięcie lub wymiana obiektów degradujących otoczenie; 7) ustala się strefę B – częściowej ochrony konserwatorskiej, w której obowiązuje: a) ochrona układu urbanistycznego z zachowaniem rozplanowania placów i ulic z ich liniami rozgraniczającymi oraz zabytkowych obiektów i kwartałów zabudowy, wyznaczonych przez historyczne linie zabudowy, utrzymanie wysokości i proporcji budynków oraz geometrii dachów, zachowanie historycznych podziałów parcelacyjnych w obrębie rynku i przyległych ulicach, zgodnie z przepisami szczegółowymi dla odpowiednich terenów, b) dla nowej i rozbudowywanej zabudowy, ustala się: - utrzymanie pierzejowego układu zabudowy frontowej o przeznaczeniu podstawowym, a w głębi działek, w formie zabudowy oficynowej, według ustaleń szczegółowych dla poszczególnych terenów i rys. planu,

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		- obowiązek harmonijnego nawiązania budynków frontowych do istniejącej zabudowy tradycyjnej, pod względem skali, proporcji bryły oraz formy architektonicznej – kompozycji elewacji (nasycenie detalem architektonicznym, dostosowanie rytmu otworów okiennych i drzwiowych, ich wielkości, w tym zachowanie pionowych i symetrycznych podziałów okien, jednolita kolorystyka okien dla całego budynku), przy możliwości stosowania współczesnych rozwiązań technologicznych i materiałowych, - ujednolicenie formy i kolorystyki poszczególnych budynków; obowiązek stosowania kolorów elewacji z przewagą jasnych i pastelowych oraz tradycyjnych materiałów pokryć dachowych w zakresie struktury i barwy, w stonowanych odcieniach czerwieni, grafitu i brązu, - wykluczenie stosowania płytek ceramicznych, tworzyw sztucznych (typu siding), blaszanych itp., jako materiału wykończeniowego elewacji, - obowiązek stosowania dla zabudowy frontowej kalenicowego układu dachów, z zachowaniem symetrycznej geometrii dachu, a dodatkowo dla zabudowy pierzejowej - szerokości traktu do 12,0 m, - utrwalanie historycznych podziałów parcelacyjnych, zarówno w elewacjach i bryłach budynków frontowych, jak i w zagospodarowaniu wewnątrz poszczególnych kwartałów zabudowy, przy uwzględnieniu zasad określonych w niniejszej uchwale, - wymóg rewaloryzacji zapleczy podwórek, służący podniesieniu jakości zagospodarowania i poprawie funkcjonowania nieruchomości, z uporządkowaniem istniejącej substandardowej zabudowy, c) wykonanie nawierzchni ulic, placów z wykorzystaniem naturalnych materiałów kamiennych, d) zakaz stosowania prefabrykowanych ogrodzeń betonowych, e) w zakresie lokalizacji reklam i sposobów informacji wizualnej, obowiązek stosowania ustaleń zawartych w § 8, pkt 3, rozdział 2; 8) ustala się strefę E – ochrony ekspozycji obiektów zabytkowych, w której obowiązują w szczególności: a) ochrona ekspozycji obiektu zabytkowego kościoła, o którym mowa w § 11 pkt 1, rozdział 2, jako dominanty przestrzennej miasta, z uwzględnieniem powiązań widokowych wewnętrznych i zewnętrznych zabytku, w zagospodarowaniu przyległego terenu, b) zakaz wprowadzania obiektów stanowiących kontrdominanty w stosunku do obiektu kościoła, o którym mowa w pkt a, poprzez określenie sposobu użytkowania terenów na przedpolu strefy ekspozycji, zgodnie z ustaleniami szczegółowymi dla odpowiednich terenów, c) nakaz realizacji nowej zabudowy do wysokości 8,0 m, z wyjątkiem terenu oznaczonego symbolem 47 MS, d) stosowanie form zabudowy, wg § 10, rozdział 2, e) uporządkowanie substandardowej zabudowy od strony rzeki, f) w zakresie lokalizacji reklam i sposobów informacji wizualnej, ustalenia zawarte w § 8, pkt 3, rozdział 2,

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		g) zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykowanych elementów betonowych; 9) wyznacza się strefę "W" - ochrony stanowisk archeologicznych, która objęta jest zasadami ochrony według przepisów odrębnych, dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
22.	Uchwała nr XIII/86/15 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 24 września 2015 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa, obszaru ograniczonego ulicami: Staszica, 1 Maja, Kwiatową, pasem zabudowy po południowej stronie Placu Wolności, ulicą Czyżewskiego i Wiosenną oraz rzeką Rakówką	Nie ustalono
23.	Uchwała nr XV/112/15 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego osiedla Ludwików	Nie ustalono
24.	Uchwała nr XV/110/15 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - „Ujęcie wody”	Nie ustalono
25.	Uchwała nr XVII/130/15 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 30 grudnia 2015 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa, obszaru ograniczonego ulicami: Armii Krajowej, Wojska Polskiego, 9 Maja oraz rzeką Rakówką	Nie ustalono
26.	Uchwała nr XXI/179/16 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 kwietnia 2016 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa – „Bełchatówek”	Nie ustalono
27.	Uchwała nr XXI/181/16 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 kwietnia 2016 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa, obszaru ograniczonego ulicami: Al. Włókniarzy, Czapliniecką, Cegielnianą i rzeką Rakówką	Nie ustalono

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
28.	Uchwała nr XXIV/218/16 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 25 sierpnia 2016 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - części osiedli: Olsztyńskiego, Politanice i Dobrzelów	Nie ustalono
29.	Uchwała nr XXV/223/16 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 29 września 2016 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa dla obszaru ograniczonego ulicami: 9 Maja, 1 Maja, Staszica i rzeką Rakówką	§ 19. 1. Na obszarze, objętym planem, następujące elementy dziedzictwa kulturowego podlegają ochronie: 1) obiekt występujący w gminnej ewidencji zabytków - młyn, ul. Kościuszki 16; 2) urbanistyczny układ zabudowy wzdłuż ulicy 9 Maja i Kościuszki, 3) rzędowe nasadzenia drzew wzdłuż ulic: 9 Maja, 1 Maja, Kwiatowej i fragmentu ulicy Okrzei. 2. Ustala się następujące zasady ochrony elementów dziedzictwa kulturowego, o których mowa w ust.1: 1) ustala się ochronę budynku, o którym mowa w ust.1 pkt1, znajdującego się na terenie, oznaczonym symbolem A8U poprzez: a) trwałe zachowanie budynku, jego pierwotnej formy - wysokości budynku, kształtu dachu i oryginalnego kąta nachylenia połaci dachowych, b) zakaz nadbudowy, rozbudowy, c) możliwość dokonywania dobudowy - z zachowaniem ustaleń szczegółowych przedmiotowego terenu, d) zachowanie i odtworzenie oryginalnych cech architektonicznych budynku takich jak elementy elewacji, gzymsy, obramowania i kształt okien - przy użyciu tradycyjnych materiałów i technologii, w szczególności: - zachowanie wyglądu elewacji wschodniej i zachodniej - rozmieszczenia okien, podziałów stolarki okiennej, - możliwość przebudowy elewacji północnej w nawiązaniu do charakteru elewacji wschodniej i zachodniej; e) zachowanie jednolitej kolorystyki okien w całym budynku, f) dopuszcza się możliwość przebudowy wnętrza budynku zgodnie z potrzebami inwestora; 2) wyznacza się strefę "B" ochrony konserwatorskiej – ochrony wybranych elementów układu urbanistycznego, poprzez wytworzenie zwartej pierzejowej zabudowy wzdłuż południowej strony ulicy 9 Maja i wschodniej strony ulicy Kościuszki (ulicy oznaczonej symbolem 2KDZ), w której obowiązują następujące ustalenia: a) ustala się linię zabudowy pierzejowej, wg oznaczeń na rysunku planu;

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		b) nowa zabudowa mieszkaniowa, usługowa i mieszkaniowo-usługowa, sytuowana przy ulicy 2KDZ winna zajmować całą szerokość działki; c) przebudowa i rozbudowa istniejących budynków, podlegających adaptacji, winna polegać na dobudowie części budynków do granic działek sąsiednich, z zachowaniem ustalonych planem linii zabudowy; d) ustala się szerokość traktu budynków sytuowanych przy ulicy 2KDZ – od 12 do 15 m; e) ustala się wysokość zabudowy usługowej i usługowo-mieszkaniowej, sytuowanej przy ulicy 2KDZ - 2 kondygnacje naziemne oraz poddasze, z wykluczeniem piwnic i suterenu, od 8 do 10 m do okapu lub gzymsu dachu, maksymalnie do 15 m do kalenicy; f) ustala się geometrię dachu – dachy spadziste w układzie kalenicowym w stosunku do ulicy 2KDZ, o kącie nachylenia 20-45o, dopuszcza się lukarny o analogicznym kącie nachylenia; g) obsługa komunikacyjna terenów działek winna odbywać się poprzez przejazdy bramowe, wkomponowane w bryłę budynku; 3) zasady ochrony elementów, o którym mowa w ust.1 pkt 3: a) ustala się obowiązek ochrony rzędowych nasadzeń drzew wzdłuż ulic: 9 Maja, 1 Maja – w pasie drogowym ulicy 2KDZ i ulicy Kwiatowej – w pasie drogowym ulicy 1KDZ, b) ustala się obowiązek realizacji nowych nasadzeń uzupełniających w pasach ww. ulic, c) ustala się nakaz przebudowy sieci infrastruktury technicznej – z napowietrznej na podziemną w pasach drogowych ulic: 1KDZ, 2KDZ, 1KDL, 2 KDL.
30.	Uchwała nr XXXV/308/17 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 25 maja 2017 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - obszaru ograniczonego ulicami: Piłsudskiego, Sienkiewicza, Kempfinówką, Czyżewskiego, Popieluszki, Olsztyńską i rzeką Rakówką	Nie ustalono
31.	Uchwała nr XXXVI/328/17 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 29 czerwca 2017 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - obszaru części osiedli: Binków oraz Edwardów	§ 12. Ustalenia dotyczące zasady ochrony krajobrazu kulturowego: wyznacza się granice stref „W” ochrony stanowisk archeologicznych, obejmujące stanowiska archeologiczne o dużej wartości naukowej i historycznej, znajdujące się na obszarze objętym planem zgodnie z załącznikiem graficznym, z zapisem obowiązku przeprowadzenia badań archeologicznych w przypadku robót ziemnych lub dokonywania zmian charakteru dotychczasowej działalności w ich obrębie, w myśl przepisów odrębnych o ochronie zabytków.
32.	Uchwała nr XXXIX/350/17 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 września 2017 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa – „Oczyszczalnia ścieków”	§ 14. Ustala się ochronę dziedzictwa kulturowego poprzez: 1) ochronę stanowisk archeologicznych, których orientacyjne zasięgi stref "W" ochrony pokazano na załączniku graficznym;

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		2) w przypadku wykonywania robót ziemnych lub dokonywania zmian charakteru dotychczasowej działalności w ich obrębie sposób ochrony powyższych stanowisk - w myśl przepisów odrębnych o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
33.	Uchwała nr XXXIX/348/17 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 września 2017 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa – „Ujęcie Wody”	Nie ustalono
34.	Uchwała nr XLIX/455/18 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 27 czerwca 2018 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentów miasta Bełchatowa	Nie ustalono
35.	Uchwała nr LI/470/18 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 30 sierpnia 2018 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - osiedla Budowlanych oraz części osiedla Czaplinieckiego	§ 11. 1. Na obszarze objętym planem podlegają ochronie, następujące elementy dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej: 1) wpisane do rejestru zabytków – zespół dworsko-parkowy Olszewskich, położony przy ul. Rodziny Hellwigów 11, w skład którego wchodzi: a) dwór z 2 poł. XVIII, pocz. XIX (nr rej.: 167 z 26.05.1967) - obecnie siedziba Muzeum Regionalnego - działka nr 836/2, obr. 9, b) park dworski (nr rej. 286 - dec. KL IV/5340/3/83 z 31.08.1983 i z 22.04.1994r.), stanowiący otoczenie Muzeum Regionalnego - działki nr 836/1 i 836/2, obr. 9; 2) występujące w gminnej ewidencji zabytków - mogiła właścicieli dworu (małżeństwa Hellwigów) z 1920 roku, znajdująca się w parku Olszewskich - działka nr 836/2 , obr. 9; 3) występujące w wojewódzkiej ewidencji zabytków: a) miejski układ przestrzenny centrum Bełchatowa, b) dwór Olszewskich, o którym mowa w § 11 ust. 1 pkt 1 lit. a, c) park dworski, o którym mowa w § 11 ust. 1 pkt 1 lit. b, d) dom murowany przy ul. Kościuszki / Rotmistrza Witolda Pileckiego z 1938 r. - działka nr 866, obr. 9; 4) inne zabytki nieruchome, stanowiące dobra kultury współczesnej, wytypowane przez Prezydenta Miasta Bełchatowa, do których należy zaliczyć: a) budynek Urzędu Miasta Bełchatowa - działka nr 800, obr. 9, b) budynek Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej - działki nr: 809/7, 809/9, 813/5, 813/7, 816/3, obr. 9; 5) rzędowe nasadzenia drzew wzdłuż ulic: Kościuszki i Rotmistrza Witolda Pileckiego.

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		2. Ustala się następujące zasady ochrony elementów dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, o których mowa w § 11 ust. 1: 1) ustala się ochronę zabytku nieruchomego - dworu Olszewskich, o którym mowa w § 11 ust. 1 pkt 1 lit. A oraz w pkt 3 lit. b, podlegającego pełnej ochronie konserwatorskiej, poprzez: a) zachowanie i wykorzystanie na cele użytkowe zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości historycznej, b) dopuszczenie prowadzenia prac konserwatorskich oraz robót budowlanych polegających wyłącznie na przebudowie lub remoncie, przy jednoczesnym zachowaniu lub odtworzeniu historycznych cech: - bryły (powierzchni zabudowy, szerokości, długości, wysokości, liczby kondygnacji oraz geometrii dachu), - oryginalnych cech architektonicznych budynku, takich jak: forma architektoniczna, elementy elewacji (podział elewacji, osie kompozycyjne, rozmieszczenie otworów okiennych i drzwiowych, ich charakterystyczne proporcje oraz pionowe i symetryczne podziały stolarki) oraz detal architektoniczny (balkony, gzymsy, cokoły, obramowania okien), przy zachowaniu jednolitej kolorystyki okien dla całego budynku oraz użyciu materiałów i technologii zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi, dotyczącymi ochrony zabytków i opiece nad zabytkami, a także ustaleniami niniejszej uchwały, c) zakaz nadbudowy i rozbudowy; 2) ustala się ochronę parku dworskiego, o którym mowa w § 11 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz w pkt 3 lit. c, podlegającego pełnej ochronie konserwatorskiej, poprzez: a) zachowanie i pielęgnację istniejącego drzewostanu (zieleni wysokiej), z uwzględnieniem przepisów odrębnych, b) dopuszczenie uzupełniania istniejącej zieleni nowymi nasadzeniami z zachowaniem doboru gatunkowego i takim ukształtowaniem, aby podkreślać i eksponować walory wnętrza urbanistycznego, nie zakłócać istniejących osi widokowych, panoram i wglądów, c) zachowanie istniejącego rozplanowania z uwzględnieniem elementów historycznych: dworu, mogiły właścicieli dworu, zagłębienia będącego pozostałością po dawnym stawie parkowym, osi widokowo kompozycyjnej, wskazanych na rys. planu, d) realizację nowych nawierzchni utwardzonych wykonanych z kostki kamiennej lub jako nawierzchnie żwirowe, e) stosowanie materiałów o najwyższym standardzie gwarantujących wysoką jakość estetyczną i trwałość (kamień, metal, drewno) dla elementów podlegających wymianie i nowo projektowanych, f) przyjęcie zasady uwzględnienia kontekstu miejsca dla nowo projektowanych elementów zagospodarowania parku, jak np.: fontanna, oświetlenie, ławki, kosze na śmieci, biorąc pod uwagę

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		ich formę i sposób rozmieszczenia, aby nie zakłócić walorów ekspozycyjnych wnętrza urbanistycznego, g) zakaz realizacji nowej zabudowy na terenie parku; 3) ustala się zachowanie miejskiego układu przestrzennego centrum Bełchatowa, wpisanego do wojewódzkiej ewidencji zabytków, o którym mowa w § 11 ust. 1 pkt 3 lit. a, w tym: istniejącego historycznego układu urbanistycznego, przebiegu ulic, linii zabudowy, układu budynków, ich bryły, gabarytów, geometrii dachów, kompozycji elewacji, detalu architektonicznego, wymagających ochrony i rewaloryzacji; 4) ustala się ochronę obiektu (mogiły właścicieli dworu - małżeństwa Hellwigów), o którym mowa w § 11 ust. 1 pkt 2, wpisanego do gminnej ewidencji zabytków, poprzez: zachowanie i odtworzenie jej formy architektonicznej, proporcji, detalu, materiału; 5) ustala się ochronę budynku, o którym mowa w § 11 ust. 1 pkt 3 lit. d, wpisanego do wojewódzkiej ewidencji zabytków, poprzez: a) trwale zachowanie lub odtworzenie jego wartości historycznej, b) dopuszczenie remontu, przebudowy budynku pod warunkiem: - zachowania historycznej skali, proporcji, symetrycznej geometrii dachu, oryginalnego kąta nachylenia połaci dachowej, - zachowania oryginalnych zasad formowania elewacji, w tym: charakterystycznego podziału elewacji, rytmu i wielkości otworów okiennych i drzwiowych oraz pionowych i symetrycznych podziałów stolarki, a także jednolitej kolorystyki okien dla całego budynku, - zachowania i odtworzenia oryginalnych detali architektonicznych: balkonu, gzymsów, dekoracyjnego zwieńczenia narożnika budynku, przy możliwości stosowania współczesnych rozwiązań technologicznych i materiałowych, z wykluczeniem stosowania płytek ceramicznych, tworzyw sztucznych typu siding, blaszanych, itp., jako materiału wykończeniowego elewacji, c) zakaz nadbudowy, rozbudowy; 6) ustala się ochronę budynków, o których mowa w § 11 ust. 1 pkt 4, stanowiących dobra kultury współczesnej, poprzez dopuszczenie remontu, przebudowy, nadbudowy i rozbudowy tych budynków pod warunkiem: a) zachowania układu przestrzennego, proporcji oraz formy architektonicznej budynków i geometrii dachu, b) zachowania oryginalnych zasad formowania elewacji, w tym: charakterystycznego podziału elewacji, rozmieszczenia otworów okiennych i drzwiowych, ich kształtu oraz pionowych i symetrycznych podziałów stolarki, jednolitej kolorystyki okien dla całego budynku oraz charakterystycznego dla Urzędu Miasta Bełchatowa detalu architektonicznego: gzymsów, pilastrów, boniowania, cokołów, obramowania okien oraz charakterystycznej dla budynku Biblioteki kolumnady, przy możliwości stosowania współczesnych rozwiązań technologicznych i materiałowych;

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		7) zasady ochrony elementów, o których mowa w § 11 ust. 1 pkt 5: a) ustala się obowiązek ochrony rzędowych nasadzeń drzew w pasie drogowym ulic: 1KDZ (Rotmistrza Witolda Pileckiego) i 1KDL (Kościuszki), b) ustala się obowiązek realizacji nowych nasadzeń uzupełniających w pasach ww. ulic, z uwzględnieniem zasad kompozycji i pod warunkiem doboru gatunkowego, c) ustala się nakaz przebudowy sieci infrastruktury technicznej – z napowietrznej na podziemną w pasach drogowych ww. ulic; 8) wyznacza się strefę "A" - ścisłej ochrony konserwatorskiej, obejmującej teren zabytkowego zespołu dworsko-parkowego Olszewskich, o zasięgu przedstawionym na rys. planu, gdzie obowiązują następujące ustalenia: a) ochrona historycznego układu urbanistycznego, w tym obiektu zabytkowego dworu jako dominanty kompozycyjnej i zabytkowego parku stanowiącego jego otoczenie, z zachowaniem wytycznych, o których mowa w § 11 ust. 2 pkt 1 i 2, zgodnie z przepisami szczegółowymi dla odpowiedniego terenu oraz przepisami odrębnymi, b) wszelkie zmiany w otoczeniu zabytkowego dworu (przebudowa istniejących obiektów, budowa nowych, zmiana sposobu użytkowania i zagospodarowania przestrzeni wokół), winny uwzględniać jego ekspozycję i wartość historyczną, nie pogarszając stanu zachowania obiektu i nie naruszając jego wartości, c) nakaz porządkowania strefy, usunięcia czy wymiany obiektów degradujących otoczenie zabytku lub wprowadzenia ekranów zieleni izolujących istniejące elementy dysharmonizujące z nim; 9) wyznacza się strefę "B1" - ochrony konserwatorskiej wybranych elementów układu rozplanowania, stanowiącej fragment miejskiego układu przestrzennego centrum Bełchatowa wzdłuż ulicy 1KDL, o zasięgu przedstawionym na rys. planu, gdzie obowiązują następujące ustalenia: a) ochronie podlega skala i charakter zabudowy, jej usytuowanie, gabaryty, geometria dachu, wg. szczegółowych ustaleń dla poszczególnych terenów, b) lokalizacja zabudowy frontowej od strony przyległych ulic wzdłuż określonej w ustaleniach szczegółowych linii zabudowy wyznaczonej przez istniejące budynki, zgodnie z rys. planu, c) obowiązek harmonijnego wkomponowania nowych i rozbudowywanych budynków frontowych, z uwzględnieniem: charakterystycznych elementów elewacji sąsiedniej zabudowy (skala detalu elewacyjnego, linii gzymsów, rytmu i wielkości okien), przy możliwości stosowania współczesnych rozwiązań technologicznych i materiałowych, - wykluczenie stosowania płytek ceramicznych, tworzyw sztucznych (typu siding), blaszanych itp., jako materiału wykończeniowego elewacji; 10) wyznacza się strefę "B2"- ochrony konserwatorskiej wybranych elementów układu rozplanowania, stanowiącej fragment miejskiego układu przestrzennego centrum Bełchatowa wzdłuż

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		ulic 1KDL i 1KDZ z rozszerzeniem dla terenu przylegającego do zabytkowego parku, o zasięgu przedstawionym na rys. planu, gdzie obowiązują następujące ustalenia: a) ochronie podlega rozplanowanie ulic Rotmistrza Witolda Pileckiego (1KDZ) i Kościuszki (1KDL) z ich liniami rozgraniczającymi, układ zabudowy - ukształtowanie historycznych pierzei wzdłuż tych ulic, skala zabudowy, jej proporcje, geometria dachu, historyczne podziały parcelacyjne, b) dla nowej i rozbudowywanej zabudowy, ustala się: - utrzymanie pierzejowego układu zabudowy frontowej o przeznaczeniu podstawowym, a we wnętrzu działek w formie zabudowy oficynowej, według ustaleń szczegółowych dla poszczególnych terenów i rys. planu, - wysokość budynków frontowych nie powinna być mniejsza niż 2 kondygnacje nadziemne i nie większa niż 3 kondygnacje nadziemne, o dachach dwuspadowych, z dopuszczeniem wielospadowych dla budynków narożnych, symetrycznych, o kierunku kalenicy równoległym do linii zabudowy i kącie nachylenia 20° - 35°, - zachowanie jednolitej wysokości oficyn przylegających do siebie po obydwu stronach działek, a dla oficyn znajdujących się na tej samej działce w granicy z terenem parku dworskiego (B20ZPp,U) w ramach tej działki, przy czym wysokości oficyn nie mogą być wyższe niż wysokości budynków frontowych, - obowiązek harmonijnego nawiązania budynków frontowych do istniejącej zabudowy w zakresie formy architektonicznej i kompozycji elewacji (uwzględnienie skali detalu elewacyjnego, linii gzymsów, rytmu otworów okiennych i drzwiowych, ich wielkości, w tym zachowanie pionowych i symetrycznych podziałów okien, jednolitej kolorystyki okien dla całego budynku), przy możliwości stosowania współczesnych rozwiązań technologicznych i materiałowych, z uwzględnieniem przejazdów bramowych, - wykluczenie stosowania płytek ceramicznych, tworzyw sztucznych (typu siding), blaszanych itp., jako materiału wykończeniowego elewacji, - dla zabudowy frontowej usytuowanej w obowiązującej linii zabudowy pierzejowej obowiązuje szerokość traktu od 12,0 m do 15,0m, - historyczne podziały parcelacyjne wskazane na rysunku planu, winny być utrwalone zarówno w elewacjach i bryłach budynków frontowych jak i w zagospodarowaniu wnętrza poszczególnych terenów, przy uwzględnieniu zasad określonych w niniejszej uchwale, - wymagana rewaloryzacja wnętrza podwórek służąca podniesieniu jakości zagospodarowania i poprawie funkcjonowania nieruchomości, z uporządkowaniem istniejącej substandardowej zabudowy, c) dopuszcza się wykonanie opracowania plastycznego w postaci muralu tylnych ścian oficyn (od strony parku dworskiego - teren B20ZPp,U) oraz ścian bocznych, pozbawionych detalu architektonicznego, od strony przestrzeni publicznych,

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		d) zakaz lokalizacji w widocznych partiach elewacji i dachów od strony przestrzeni publicznej: instalacji anten, skrzynek przyłączy, masztów oraz innych instalacji i urządzeń technicznych; 11) wyznacza się strefę „E1” - ochrony ekspozycji, obejmującą tereny umożliwiające ochronę właściwego eksponowania cennego zespołu dworsko-parkowego, o zasięgu przedstawionym na rys. planu, gdzie obowiązują następujące ustalenia: a) nakaz zagospodarowania terenu w ramach strefy w sposób uwzględniający widokową ekspozycję budynku dworu Olszewskich - dominanty przestrzennej miasta od strony rzeki, z wymogiem powiązania funkcjonalnego terenów nadrzecznych służących rekreacji, b) ustala się w ramach zagospodarowania terenu zachowanie osi widokowo-kompozycyjnej, zgodnie z rys. planu, c) ustala się zakaz kształtowania zieleni w postaci nasadzeń zwartych ciągów i zespołów zieleni wysokiej, która przesłaniałaby widok na zabytkowy obiekt, d) obowiązuje całkowity zakaz wprowadzania trwałej zabudowy, z wyłączeniem obiektów budowlanych dopuszczonych do powstania w ustaleniach dla poszczególnych terenów, e) obowiązek stosowania form architektonicznych, rozwiązań kolorystycznych i materiałowych harmonijnie wkomponowanych w krajobraz, f) obowiązek zmiany kolorystyki elewacji budynku na dz. nr 732/8 od strony rzeki, z zastosowaniem palet barw: neutralnych (jasnych, pastelowych), żółceni, zieleni, uwzględniających kontekst miejsca, g) obowiązuje porządkowanie terenu z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie zabytku lub wprowadzenie ekranów zieleni, izolujących istniejące elementy dysharmonizujące z zabytkiem, h) zakaz wprowadzania zmian w ukształtowaniu terenu za wyjątkiem prac ziemnych związanych z robotami budowlanymi dopuszczonymi w ustaleniach dla poszczególnych terenów; 12) wyznacza się strefę „E2”- ochrony ekspozycji, obejmującą tereny umożliwiające ochronę właściwego eksponowania cennego zespołu dworsko-parkowego, o zasięgu przedstawionym na rys. planu, gdzie obowiązują następujące ustalenia: a) obowiązek uwzględnienia widokowej ekspozycji budynku dworu Olszewskich – dominanty przestrzennej miasta, w zagospodarowaniu terenu w ramach strefy, b) utrzymuje się dotychczasową skalę zabudowy i sposób jej lokalizacji w granicy działki, c) forma architektoniczna, rozwiązania kolorystyczne i materiałowe nowej i istniejącej zabudowy podlegającej przekształceniu, winny uwzględniać ekspozycję zabytkowego dworu poprzez harmonijne wkomponowanie w krajobraz, d) dopuszcza się wykonanie opracowania plastycznego w postaci muralu na ścianach bocznych oraz tylnych ścianach oficyn pozbawionych detalu architektonicznego, od strony przestrzeni publicznych, e) obowiązuje porządkowanie terenu z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie zabytku lub wprowadzenie ekranów zieleni, izolujących istniejące elementy dysharmonizujące z zabytkiem,

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		f) dla istniejącego budynku na działce nr 854 obr. 9, zlokalizowanego w granicy z terenem parku dworskiego, wskazanego do objęcia ochroną konserwatorską i określonego na rys. planu, ustala się: - wykorzystanie na cele użytkowe, zgodne z określonym w planie przeznaczeniem, z nakazem zachowania (lub odtworzenia) jego wartości historycznej (skali zabudowy, geometrii dachu, kompozycji elewacji), - dopuszczenie wyłącznie przebudowy budynku, z nakazem zachowania elementów południowej elewacji od strony ul. 1KDZ, tj.: gzymsu, rozmieszczenia i wielkości otworów okiennych, stylowej formy podziałów stolarki, z zastosowaniem jednolitej kolorystyki okien dla całego budynku, przy możliwości stosowania współczesnych rozwiązań technologicznych i materiałowych. 3. Na terenach, dla których brak zapisów, dotyczących zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, krajobrazu oraz dóbr kultury współczesnej, takie zasady nie obowiązują.
36.	Uchwała nr LIII/490/18 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 27 września 2018 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - części osiedli: Politanice, Binków i Zdieszulice	Nie ustalono
37.	Uchwała nr XIII/87/19 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 29 sierpnia 2019 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - części osiedli: Olsztyńskiego, Politanice i Dobrzelów	§ 14. Ustala się zasady ochrony dziedzictwa kulturowego: 1) na rysunku planu wyznacza się granice stanowiska archeologicznego; 2) w zasięgu granic, o których mowa powyżej, w przypadku realizacji robót ziemnych lub dokonywania zmiany charakteru dotychczasowej działalności należy przeprowadzić badania archeologiczne zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony zabytków
38.	Uchwała nr XIV/100/19 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 26 września 2019 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa - obszaru osiedla Żołnierzy P.O.W.	§ 3. Celem regulacji zawartych w ustaleniach planu miejscowego jest: 2) ochrona dziedzictwa kulturowego centrum miasta Bełchatowa, poprzez wyznaczenie strefy konserwatorskiej wybranych elementów układu rozplanowania oraz ustalenie zasad jej zagospodarowania, w tym zwiększenie atrakcyjności terenu placu miejskiego (Placu Wolności) nakierowanej na jego reprezentacyjny charakter oraz różne formy aktywności kulturowej; § 11. 1. Ustalenia dotyczące zasad ochrony elementów dziedzictwa kulturowego i zabytków: 1) wskazuje się obszar zabytkowy do objęcia ochroną konserwatorską wpisany do gminnej ewidencji zabytków, stanowiący fragment miejskiego układu przestrzennego centrum Bełchatowa w najbliższym otoczeniu Placu Wolności, dla którego wyznacza się strefę "B" - ochrony konserwatorskiej wybranych elementów układu rozplanowania o zasięgu przedstawionym na rys. planu, gdzie obowiązują następujące ustalenia: a) ochronie podlega: - układ ulic: Józefa Piłsudskiego, gen. Ludwika Czyżewskiego oraz Placu Wolności, - historyczny układ działek wzdłuż ulicy Józefa Piłsudskiego i Placu Wolności, określony na rysunku planu jako historyczne granice działek,

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		- skala i charakter zabudowy, zwarty sposób jej realizacji wzdłuż wykształconych historycznie pierzei, według ustaleń szczegółowych dla poszczególnych terenów i rys. planu, b) ustala się nakaz utrwalenia historycznych granic działek, o których mowa w pkt 1 lit. a tiret drugi w ścianach frontowych budynków od strony przylegających ulic poprzez zróżnicowanie kolorystyki czy materiału wykończeniowego w odniesieniu do ścian frontowych budynków na działkach sąsiednich, a także w zagospodarowaniu działki budowlanej; 2) wskazuje się do objęcia ochroną konserwatorską następujące obiekty zabytkowe, wpisane do gminnej ewidencji zabytków: a) budynek z 1938r., położony przy ulicy Józefa Piłsudskiego / Placu Wolności - działka nr 198, obr. 10, b) budynek z 1928r., położony przy Placu Wolności 08 - działka nr 206, obr. 10, c) budynek z XIX/XX w., położony przy Placu Wolności 10 - działka nr 210, obr. 10; 3) dla budynków, o których mowa w § 11 ust. 1 pkt 2, przy prowadzeniu robót budowlanych ustala się: a) zachowanie kształtu dachu i oryginalnego kąta nachylenia dachu, z wyłączeniem budynku, o którym mowa w § 11 ust. 1 pkt 2 lit. c, dla którego dopuszcza się geometrię dachu według ustaleń szczegółowych, b) zachowanie zasad formowania elewacji budynków frontowych od strony przylegających ulic, w tym: charakterystycznego podziału elewacji, proporcji i rozmieszczenia otworów okiennych i drzwiowych oraz pionowych i symetrycznych podziałów stolarki, a także jednolitej kolorystyki okien dla całego budynku oraz oryginalnych detali architektonicznych, linii gzymsów i cokołów, a także dekoracyjnego zwieńczenia narożnika budynku (o którym mowa w § 11 ust. 1 pkt 2 lit. a), c) dopuszczenie na poziomie parteru w elewacji budynków frontowych od strony przylegających ulic zmiany wysokości otworów okiennych, przy zachowaniu położenia ich oryginalnych nadproży, a dodatkowo dla budynków wymienionych w § 11 ust. 1 pkt 2, lit. b i c, z zachowaniem szerokości ich oryginalnych otworów, d) dopuszczenie nadbudowy budynku położonego przy Placu Wolności 10 - działka nr 210, obr. 10 – pod warunkiem: - zachowania gzymsu nad ostatnią kondygnacją budynku nadbudowywanego, - wykonania w formie, kolorystyce i materiale wykończeniowym, odróżniających ją od zachowanych cech historycznych zabytku, - zachowania zasad symetrii podziałów i osi kompozycyjnych dla otworów okiennych i drzwiowych, e) dopuszczenie rozbudowy budynków z uwzględnieniem historycznej bryły (szerokości traktu budynku frontowego) i spełnieniu pozostałych warunków określonych w ustaleniach planu, f) dopuszczenie możliwości przebudowy wnętrza budynku zgodnie z potrzebami inwestora, przy zachowaniu pozostałych ustaleń planu;

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		4) wskazuje się do objęcia ochroną konserwatorską poprzez ustalenia planu następujące obiekty zabytkowe, nie wpisane do gminnej ewidencji zabytków, oznaczone na rysunku planu: a) budynek położony przy Placu Wolności 02 - działka nr 200, obr. 10, b) budynek położony przy Placu Wolności 04 - działka nr 202, obr. 10, c) budynek położony przy Placu Wolności 14 - działka nr 217/13, obr. 10, d) budynek położony przy Placu Wolności 20 - działka nr 222, obr. 10, e) budynek położony przy ulicy Józefa Piłsudskiego 9 - działka nr 194/1, obr. 10, f) budynek położony przy ulicy Józefa Piłsudskiego 17 - działka nr 161, obr. 10; 5) dla budynków, o których mowa w § 11 ust. 1 pkt 4, przy prowadzeniu robót budowlanych ustala się: a) dopuszczenie zmiany geometrii dachu spełniającej warunki określone w ustaleniach szczegółowych, b) zachowanie zasad formowania elewacji budynków frontowych od strony przylegających ulic, w tym: charakterystycznego podziału elewacji, proporcji i rozmieszczenia otworów okiennych i drzwiowych, pionowych i symetrycznych podziałów stolarki, a także jednolitej kolorystyki okien dla całego budynku oraz oryginalnych detali architektonicznych, gzymsów, cokołów, pilastrów, c) dopuszczenie na poziomie parteru w elewacji budynków frontowych od strony przylegających ulic zmiany wysokości otworów okiennych, przy zachowaniu położenia ich oryginalnych nadproży, a dodatkowo dla budynków wymienionych w § 11 ust. 1 pkt 4, lit. a, d, e i f, z zachowaniem szerokości ich oryginalnych otworów, d) dopuszczenie rozbudowy budynku z uwzględnieniem historycznej bryły (szerokości traktu budynku frontowego) i spełnieniu pozostałych warunków określonych w ustaleniach planu, e) dopuszczenie możliwości przebudowy wnętrza budynku zgodnie z potrzebami inwestora, przy zachowaniu pozostałych ustaleń planu; 6) wskazuje się do objęcia ochroną konserwatorską historyczny układ działek, określony na rysunku planu jako historyczne granice działek, zlokalizowanych w terenie 10MU wzdłuż ulicy Józefa Piłsudskiego poza wyznaczoną na rys. planu strefą "B" - ochrony konserwatorskiej wybranych elementów układu rozplanowania, który winien być utrwalony zarówno w ścianach budynków frontowych poprzez zróżnicowanie kolorystyki czy materiału wykończeniowego w odniesieniu do ścian frontowych budynków na działkach sąsiednich, a także w zagospodarowaniu działki budowlanej. 2. Na terenach, dla których brak zapisów, dotyczących zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, krajobrazu oraz dóbr kultury współczesnej, takie zasady nie obowiązują.
39.	Uchwała nr XX/154/20 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 30 kwietnia 2020 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	Nie ustalono

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
	fragmentu miasta Bełchatowa - obszaru osiedla Dolnośląskiego	
40.	Uchwała nr XXV/171/20 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 27 sierpnia 2020 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu osiedla Okrzei w Bełchatowie	Nie ustalono
41.	Uchwała nr XXX/225/21 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu osiedla Śródmieście w Bełchatowie	§ 19. Ustala się ochronę elementów dziedzictwa kulturowego poprzez: a) nakaz ochrony rzędowych nasadzeń drzew wzdłuż ulic: 1 Maja – w pasie drogowym ulicy 2KDZ i ulicy Kwiatowej – w pasie drogowym ulicy 1KDZ, b) nakaz realizacji nowych nasadzeń uzupełniających w pasach ww. ulic, c) nakaz przebudowy sieci infrastruktury technicznej – z napowietrznej na podziemną w pasach drogowych ulic: 1KDZ, 2KDZ, 1KDL.
42.	Uchwała nr LV/440/23 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 23 lutego 2023 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa – „Domiechowice Zachód”	§ 16. Ustala się nakaz stosowania następujących zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków: 1) nakaz ochrony stanowiska archeologicznego AZP 74-50/60 - granice jego obszaru pokazano na rysunku planu - w zasięgu tych granic w przypadku realizacji robót ziemnych lub dokonywania zmiany charakteru dotychczasowej działalności obowiązuje nakaz przeprowadzenia badań archeologicznych zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony zabytków; 2) nakaz ochrony strefy ochrony archeologicznej, której zasięg pokazano na rysunku planu - w obrębie tej strefy obowiązuje nakaz przeprowadzenia badań archeologicznych w formie nadzoru archeologicznego - w przypadku realizacji robót ziemnych lub dokonywania zmiany dotychczasowej działalności wiążącej się z naruszeniem struktury gruntu.
43.	Uchwała nr LXI/490/23 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 września 2023 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu osiedla Binków w Bełchatowie – „Przy Parku”	Nie ustalono
44.	Uchwała nr LXIV/509/23 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 14 grudnia 2023 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa w rejonie zbiegu Alei Włókniarzy i ulicy Lipowej – „Cmentarz”	§ 15. Ustala się zasady ochrony dziedzictwa kulturowego: 1) ochronie podlegają obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Bełchatowa: a) Cmentarz Żydowski - poprzez: - przeznaczenie terenu działek nr 448/4 i 448/5 obręb 8 pod zieleni urządzoną - jako część terenu oznaczonego symbolem 10ZP (istniejący Park 1000-lecia), - na ww. terenie ustala się zakaz realizacji zabudowy - za wyjątkiem realizacji ścieżek, oświetlenia, pomników i obiektów małej architektury, b) Cmentarz rzymsko-katolicki z kwaterą z II wojny - poprzez:

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028

Lp.	Uchwała zatwierdzająca	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		- przeznaczenie terenu działki nr 315 obręb 8 pod cmentarz - jako część terenu oznaczonego symbolem 6ZC, - na ww. terenie ustala się zakaz realizacji nowej zabudowy niezwiązanej z pochówkiem zmarłych za wyjątkiem realizacji ścieżek, oświetlenia, pomników i obiektów małej architektury, - zachowanie kwater z czasów II wojny światowej - bez prawa do ich przebudowy, likwidacji, zmiany miejsca, z prawem do przeprowadzania konserwacji.
45.	Uchwała nr VII/54/24 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 31 października 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Bełchatowa – „Żabia”	Nie ustalono

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://mapa.inspire-hub.pl/#> (dostęp: 03.01.2025 r.)

Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Miasta Bełchatowa

Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Miasta Bełchatowa został wykonany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. Ochrona zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych polega na planowaniu, przygotowaniu i realizacji przedsięwzięć zapobiegawczych, dokumentacyjnych, zabezpieczających, ratowniczych i konserwatorskich, mających na celu ich uratowanie przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zaginięciem. Plan będzie corocznie aktualizowany.

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Miasta

5.2.1. Położenie administracyjne

Miasto Bełchatów to gmina miejska położona w województwie łódzkim, w powiecie bełchatowskim i sąsiaduje ze wszystkich stron z gminą wiejską Bełchatów. Miasto Bełchatów położone jest w odległości ok. 30 km od Piotrkowa Trybunalskiego i ok 50 km od Łodzi.

5.2.2. Zarys historii obszaru Miasta

Najstarszą częścią Bełchatowa są Grocholice, istniejące już w XIII wieku. W 1485 roku uzyskały prawa miejskie, które zachowały do 1870 roku jako część dóbr kapituły gnieźnieńskiej. Od 1977 roku Grocholice są w granicach administracyjnych Bełchatowa. Pierwsza wzmianka o Bełchatowie pochodzi z 1391 roku, kiedy założyciel osady – Bełchat herbu Topór – otrzymał te tereny wraz z częścią Ziemi Wieluńskiej i Sieradzkiej. Od 1405 roku jego ród przyjął nazwisko Bełhacki. W XVI wieku miasto przeszło w ręce rodziny Kowalewskich herbu Prus III, którzy w 1617 roku ufundowali drewniany kościół i klasztor. W XVIII wieku właścicielami Bełchatowa zostali Rychłowscy herbu Nałęcz, którzy dzięki staraniom uzyskali formalny przywilej miejski od króla Augusta III Sasa.

W XIX wieku Bełchatów rozwijał się jako ośrodek przemysłu włókienniczego. W 1801 roku Józef Kaczkowski założył pierwszą manufakturę włókienniczą, a jego syn Leon w 1820 roku przekształcił Bełchatów w miasto fabryczne. Dzięki Kaczkowskim powstały m.in. kościół ewangelicki, szkoła elementarna, poczta, apteka i szosa łącząca Piotrków z Wieluniem przez Bełchatów. Po upadku powstania styczniowego dobra te przejęli Ernst Ludendorff i Reinhold Spiller, a później Henryk Hellwig, który założył browar ceniony w regionie. W 1870 roku Bełchatów utracił prawa miejskie, stając się częścią gminy Bełchatówek. Hellwigowie mieszkali

w Bełchatowie przez trzy pokolenia, aż do 1943 roku. W znacznym stopniu przyczynili się do rozwoju gospodarczego i kulturalnego miasta.

Początek XX wieku przyniósł dynamiczny rozwój gospodarczy Bełchatowa. W tym czasie miasto zyskało kilka nowych fabryk, powstało wiele domów, a także założono instytucje użyteczności publicznej, takie jak bank, sąd czy biblioteka publiczna. Wybudowano również elektrownię, która miała zaspokoić potrzeby energetyczne miasta. Na przełomie lat 1914–1915 okolice Bełchatowa stały się areną działań wojennych. W sierpniu 1914 roku, po krótkotrwałych walkach w rejonie Borowej Góry, do miasta wkroczyły wojska niemieckie. Jednak już jesienią tego samego roku, w wyniku kontrofensywy armii rosyjskiej, Niemcy zostali zmuszeni do wycofania się. Następnie, od 4 do 6 grudnia, pod Borową Górą toczono kolejne zacięte walki. Rezultatem ofensywy wojsk niemieckich było ostateczne wycofanie się Rosjan z tego obszaru, co uniemożliwiło im odzyskanie utraconych terenów do końca wojny. Na mocy porozumienia niemiecko-austriackiego podzielono gubernię piotrkowską. Południowa część, ze stolicą w Lublinie, znalazła się pod kontrolą Austriaków, natomiast północna, ze stolicą w Warszawie, przypadła Niemcom. Bełchatów do końca wojny znajdował się pod okupacją austriacką. Miasto zostało odseparowane od Łodzi przez linię demarkacyjną, która przebiegała w rejonie Wadlewa.

Dynamiczny rozwój Bełchatowa jako ośrodka włókienniczego został gwałtownie zahamowany przez wybuch II wojny światowej. W pobliżu miasta przebiegała linia obronna Wojska Polskiego, której ślady, takie jak resztki umocnień, można znaleźć do dziś w rejonie Lubca, Księżego Młyna i Magdalenowa. Szczególnie ważną rolę w działaniach obronnych miała odegrać Borowa Góra. Jej strategiczna obrona miała na celu powstrzymanie niemieckiego natarcia na Piotrków Trybunalski i Warszawę. Walki rozpoczęły się 3 września. Mimo zaciętego oporu, ze względu na przewagę przeciwnika, żołnierze 2 Pułku Piechoty Legionów pod dowództwem pułkownika Ludwika Czyżewskiego zostali zmuszeni do wycofania się. Już 6 września do Bełchatowa wkroczyły pierwsze niemieckie oddziały. Miasto zostało włączone bezpośrednio do Rzeszy jako część tzw. „Kraju Warty”. Granica z Generalnym Gubernatorstwem przebiegała w miejscowości Mzurki. Bełchatów został przez niemieckie władze ogłoszony „miastem żydowskim”, a w jego obrębie utworzono getto dla ludności żydowskiej, w którym znalazło się około 5 500 osób. Tragiczne wydarzenia miały miejsce 11 sierpnia 1942 roku, kiedy getto zostało zlikwidowane. Większość jego mieszkańców deportowano do obozu zagłady w Chełmnie nad Nerem, a część do łódzkiego getta.

Po ponad pięciu latach okupacji, 19 stycznia 1945 roku, Bełchatów został wyzwolony przez oddziały I Frontu Ukraińskiego. Wojna pozostawiła miasto w ruinie, a jego liczba mieszkańców spadła z 12 tysięcy przed wojną do zaledwie 3,5 tysiąca. W styczniu 1958 roku, na mocy

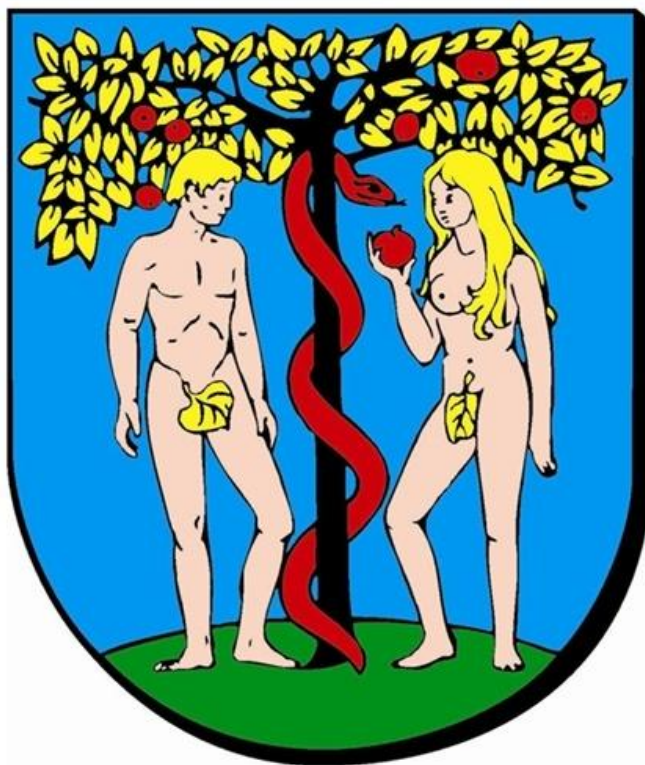
decyzji Rady Ministrów, Bełchatów uzyskał status miasta powiatowego, co rozpoczęło nowy rozdział w jego historii.

Przełomowy moment nastąpił w 1960 roku, kiedy w Piaskach koło Bełchatowa odkryto pokłady węgla brunatnego. Decyzja rządu o budowie zagłębia paliwowo-energetycznego zapadła w 1973 roku, co zainicjowało dynamiczny rozwój regionu. W 1980 roku wydobyto pierwsze tony węgla, a już w 1981 roku rozpoczęto eksploatację pierwszego bloku energetycznego Elektrowni „Bełchatów”. Pełną moc elektrownia osiągnęła w 1988 roku, stając się jednym z największych tego typu obiektów w Europie².

Znaki i symbole

Herb Miasta Bełchatowa został przyjęty 28 kwietnia 1997 r. uchwałą Rady Miejskiej Bełchatowa nr 58/V/97. Herb przedstawia w błękitnym polu na zielonym wzgórzu drzewo o złotych liściach, czerwonych owocach i czarnym pniu, wokół którego opleciony jest czerwony wąż. Pod drzewem z prawej strony postać Adama, a z lewej postać długowłosej Ewy. Oboje z włosami złotymi i takimi samymi liśćmi figowymi. Adam i Ewa stoją skierowani nieco ku sobie, patrząc na siebie. Ewa trzyma w ugiętej ku górze ręce czerwone jabłko. Wąż z wysuniętym językiem patrzy w oczy Ewy. Herb Bełchatowa przedstawia scenę z biblijnej Księgi Rodzaju.

Rysunek 1. Herb Miasta Bełchatowa

Źródło: <https://belchatow.pl/symbole-miasta/> (dostęp: 03.01.2025 r.)

² <https://belchatow.pl/historia-belchatowa/> (dostęp: 03.01.2025 r.)

Uchwała nr 58/V/97 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 kwietnia 1997 r. w sprawie Herbu Miasta Bełchatowa ustanowiła także barwy Bełchatowa, którymi są trzy równoległe pasy o jednakowej szerokości w układzie poziomym: niebieski, żółty oraz zielony.

Rysunek 2. Barwy Miasta Bełchatowa

Źródło: <https://belchatow.pl/symbole-miasta/> (dostęp: 03.01.2025 r.)

Miasto Bełchatów posiada hejnał miejski skomponowany przez Sławomira Bartkiewicza. Hejnał Miasta Bełchatowa został ustanowiony uchwałą Rady Miejskiej w Bełchatowie nr 78/VII/97 z dnia 19 czerwca 1997 roku³.

Sztandar Miasta Bełchatowa składa się z płata, głowicy, drzewca i szarfy. Płat, w kształcie kwadratu o boku 100 cm, ma kolor czerwony z lewej i biały z prawej strony. Boki płata, poza przymocowanym do drzewca, obszyto złotą frędzlą o szerokości 5 cm.

Na czerwonej stronie płata znajduje się haftowany wizerunek Orła Białego (50 cm) zgodny z godłem Rzeczypospolitej Polskiej. Orzeł jest biały, a jego korona, dziób i szpony są złote. Wokół niego rozmieszczono cztery złote ornamenty w kształcie stylizowanych liści laurowych. Biała strona płata zawiera centralnie Herb Miasta Bełchatowa (45 cm) otoczony napisem „MIASTO BEŁCHATÓW” w niebieskim kolorze. W narożnikach płata widnieją złote daty: 1737, 1925, 1990 i 2010.

Głowica sztandaru, przymocowana do górnej części drzewca, ma kształt złotego grota (16 cm) z umieszczonym wewnątrz wyobrażeniem owocu jabłoni, osadzonym na spłaszczonej kuli. Drzewce, o długości 250 cm i średnicy 4 cm, wykonano z drewna w naturalnym kolorze. Jest dwudzielne, połączone metalową tuleją w kolorze złotym, zakończone głowicą na górze i metalowym okuciem na dole.

³ <https://belchatow.pl/symbole-miasta/> (dostęp: 03.01.025 r.)

Szarfa w barwach Miasta Bełchatowa ma szerokość 6 cm, zawiązana jest w kokardę na tulei głowicy, a jej końce, zakończone złotą frędzlą, sięgają dolnego brzegu płata. Na drzewcu mogą znajdować się pamiątkowe gwoździe w formie metalowych tarcz herbowych z grawerami.

Rysunek 3. Sztandar Miasta Bełchatowa

Źródło: <https://belchatow.pl/symbole-miasta/> (dostęp: 03.01.2025 r.)

5.2.3. Krajobraz kulturowy

Środowisko kulturowe gminy kształtowane jest przez różnorodne elementy dziedzictwa kulturowego, w tym zabytki archeologiczne, architektoniczne, założenia parkowe oraz wartości niematerialne, takie jak unikatowy krajobraz i tradycje kultury ludowej. Warto zaznaczyć, że zachowane zasoby dziedzictwa kulturowego nie tylko posiadają wysoką wartość historyczną i artystyczną, ale również są objęte ochroną prawną, co umożliwia wyodrębnienie obszarów o szczególnych walorach kulturowych. Ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej stanowi istotny element polityki przestrzennej gminy. Zrównoważone zarządzanie tymi zasobami przyczynia się do zachowania tożsamości regionu oraz wspiera jego wszechstronny rozwój. Kształtowanie środowiska kulturowego nie tylko wzmacnia lokalną świadomość historyczną i kulturową, ale także stymuluje rozwój innych dziedzin życia społeczno-gospodarczego, takich jak turystyka, rekreacja, osadnictwo czy gospodarka leśna. Obecność obiektów zabytkowych oraz niematerialnych wartości kulturowych może stanowić istotny atut promocyjny dla regionu. Poprawa infrastruktury turystycznej, organizacja wydarzeń

kulturalnych oraz wprowadzanie edukacyjnych programów ochrony dziedzictwa pozwala nie tylko na wzrost atrakcyjności gminy, ale także na integrację społeczności lokalnej wokół wspólnych wartości. Dzięki odpowiedniemu zarządzaniu i ochronie środowiska kulturowego gmina może stać się miejscem harmonijnego współistnienia tradycji i nowoczesności, wspierając tym samym jej trwały rozwój.

Do instytucji oraz obiektów kultury na terenie miasta Bełchatowa należy:

- Miejskie Centrum Kultury, które powstało w 1972 r. Celem MCK jest stworzenie warunków do wszechstronnej edukacji kulturalnej oraz kreowanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych mieszkańców Bełchatowa. W miejskim Centrum Kultury organizowane są seanse filmowe, koncerty, wystawy, warsztaty, przeglądy oraz spektakle teatralne. W placówce działa również interaktywna Ekspozycja PGE Giganty Mocy. MCK jest miejscem działalności grup filmowych, muzycznych, tanecznych, teatralnych, plastycznych oraz miejscem spotkań hobbystów i seniorów. Miejskie Centrum Kultury współpracuje z innymi placówkami kulturalnymi na terenie Bełchatowa i województwa łódzkiego, współorganizuje oficjalne wydarzenia o charakterze kulturalnym,
- Kino Kultura mieszkańców Bełchatowa jest miejscem niemal kultowym, powszechnie lubianym i cenionym, wciąż przyciągającym kolejne pokolenia widzów. Wszystko to za sprawą długiej i bogatej historii, a jednocześnie otwartości na zmiany, za sprawą której na przestrzeni ostatnich lat placówka uległa całkowitemu przeobrażeniu. Co jednak dla widzów najważniejsze, za nowoczesną technologią i wieloma inicjatywami nie poszła utrata charakterystycznej atmosfery tego miejsca – rodzinnej, kameralnej i zacisznej, przyjaznej wszystkim odbiorcom,
- Muzeum Regionalne w Bełchatowie – Idea utworzenia Muzeum Regionalnego narodziła się wśród członków Stowarzyszenia Przyjaciół Bełchatowa. 16 lipca 1993 roku odbyło się pierwsze założycielskie posiedzenie Społecznego Komitetu Założycielskiego Muzeum Regionalnego. Muzeum Regionalne utworzono i nadano mu statut uchwałą Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 listopada 1994 roku (nr 72/VI/94). Formalnie działalność swą rozpoczęło w 1995 roku,
- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Józefa Ignacego Kraszewskiego w Bełchatowie. Biblioteka pełni funkcję ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznej. Udostępnia zbiory na miejscu oraz na zewnątrz. Sprawuje także nadzór merytoryczny nad prawidłowym realizowaniem zadań statutowych przez biblioteki na terenie powiatu,
- PGE Giganty Mocy to nowoczesne multimedialne centrum nauki i rozrywki w Bełchatowie, mieszczące się w budynku Miejskiego Centrum Kultury (MCK). Obiekt oferuje interaktywne wystawy poświęcone energii, w tym procesom wydobywania węgla brunatnego i produkcji energii elektrycznej. Łączy edukację z rozrywką, umożliwiając zwiedzającym eksplorację

zagadnień naukowych w sposób przystępny i angażujący. Jest to także miejsce organizacji licznych wydarzeń kulturalnych, warsztatów i konferencji,

- Bełchatowski Amatorski Teatr to jedna z kluczowych inicjatyw kulturalnych w Bełchatowie, która angażuje mieszkańców w twórczość teatralną. Jest to przestrzeń dla pasjonatów sztuki scenicznej, niezależnie od wieku czy doświadczenia, oferująca możliwość rozwijania talentów aktorskich oraz uczestnictwa w lokalnym życiu kulturalnym,
- Bełchatowska informacja turystyczna znajduje się w budynku MCK PGE Giganty Mocy. Można w niej m.in. dowiedzieć się turystycznych ciekawostek, a także zakupić gadżety związane z Bełchatowem⁴.

Na terenie miasta Bełchatów działa **Grupa Folklorystyczna „Rajka”**, funkcjonująca od stycznia 2004 roku przy Miejskim Centrum Kultury. Zespół prezentuje polskie tańce ludowe, głównie z regionów łowickiego i sieradzkiego, takie jak polonez, polka czy oberek. Kolejnym zespołem jest **„Promienie Bełchatowa”**, również działający przy Miejskim Centrum Kultury. Grupa liczy 16 członków, w tym instrumentalistów oraz osoby śpiewające i tańczące. Repertuar zespołu obejmuje utwory ludowe, disco-polo, cygańskie, ukraińskie, patriotyczne i religijne⁵.

Miasto Bełchatów słynie z wyborowej krówki bełchatowskiej wpisanej na listę produktów tradycyjnych w kategorii Wyroby piekarnicze i cukiernicze w województwie łódzkim. Historia krówki bełchatowskiej rozpoczęła się w latach międzywojennych, kiedy to wytwarzanie cukierków było bardzo utrudnione. Cukierki krówki jednak były łatwe w produkcji, bo do ich wytworzenia wystarczyły składniki wykorzystywane w domu, takie jak: cukier, masło, mleko, syrop. Krówki w tamtym czasie były jednymi z nielicznych słodczych możliwych do spożywania przez dzieci i dorosłych⁶.

Krajobraz kulturowy determinowany jest poniekąd również przez środowisko naturalne i występujące na danym obszarze tereny i obiekty podlegające ochronie. Formami ochrony przyrody w granicach miasta Bełchatowa są:

- 3 pomniki przyrody,
- 2 użytki ekologiczne.

⁴ <https://belchatow.pl/> (dostęp: 03.01.2025 r.)

⁵ <https://www.mckbelchatow.pl/> (dostęp: 03.01.2025 r.)

⁶ <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/wyborowa-krowka-belchatowska> (dostęp: 03.01.2025 r.)

Rysunek 4. Formy ochrony przyrody na terenie miasta Bełchatowa

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/> (dostęp: 03.01.2025 r.)

Obszar miasta Bełchatowa poszczycić się może występowaniem zabytkowych cmentarzy cywilnych i wojennych. Są to cmentarze ewangelickie, rzymsko-katolickie, żydowskie i pochodzące z czasów II wojny światowej. Stan cmentarzy jest często zły lub bardzo zły. Większość z nich jest zaniedbana i zarośnięta przez gęstą roślinność, co prowadzi do ich zapomnienia. W poniższej tabeli zostały przedstawione zabytkowe cmentarze znajdujące się na terenie miasta Bełchatowa.

Tabela 2. Wykaz zabytkowych cmentarzy na terenie miasta Bełchatowa

Lp.	Lokalizacja	Obiekt	Czas powstania
1.	ul. Kątna	cmentarz ewangelicki	-
2.	ul. 1 Maja 6	cmentarz wojenny - mogiła	-
3.	ul. Park Tysiąclecia	cmentarz żydowski	-
4.	ul. Szkolna 9	cmentarz choleryczny	połowa XIX w.
5.	ul. Tylna	cmentarz rzymsko-katolicki	początek XX w.
6.	ul. Włókniarzy/Cmentarna	cmentarz rzymsko-katolicki z kwaterą z II wojny światowej	połowa XIX w.

Lp.	Lokalizacja	Obiekt	Czas powstania
7.	ul. Wojska Polskiego	cmentarz rzymsko-katolicki z grobem powstańców z 1863 r.	druga połowa XIX w.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GEZ i Rejestru zabytków (dostęp: 03.01.2025 r.)

5.2.4. Zabytki nieruchome

Do nieruchomych zabytków na terenie miasta należą przede wszystkim zabytki architektury sakralnej (kościół, cmentarze) oraz architektura mieszkaniowa (budynki mieszkalne).

Na terenie miasta Bełchatowa zabytki nieruchome ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz wpisane do rejestru zabytków prowadzone przez Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków wykazano w rozdziale 5.3 niniejszego Programu. Zabytki nieruchome ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Bełchatowa wykazano w załączniku nr 1.

5.2.5. Zabytki ruchome

Rejestr zabytków ruchomych prowadzony jest przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

Do rejestru nie są wpisywane obiekty wpisane do inwentarza muzeum lub wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego. Zasoby muzealne i archiwalne chronione są na podstawie odrębnych przepisów.

Na terenie miasta Bełchatowa nie ma zabytków ruchomych⁷.

5.2.6. Zabytki archeologiczne

Gminna Ewidencja Zabytków Miasta Bełchatowa – Wykaz Stanowisk Archeologicznych obejmuje stanowiska z różnych epok historycznych. Przeważają w niej ślady osad z okresu nowożytnego oraz późnego średniowiecza, co wskazuje na intensywną aktywność osadniczą w tym czasie. Znalaziono również ślady z wcześniejszych okresów, takich jak epoka kamienia, epoka brązu czy okres halsztacki. Przykładowo, cmentarzyska ciałopalne z młodszej epoki brązu oraz osady z okresu wczesnego średniowiecza świadczą o wielowiekowej historii osadnictwa na tych terenach.

⁷ Urząd Miasta Bełchatowa

Wykaz wszystkich stanowisk archeologicznych na terenie miasta Bełchatowa stanowi załącznik nr 2 niniejszego Programu opieki nad zabytkami.

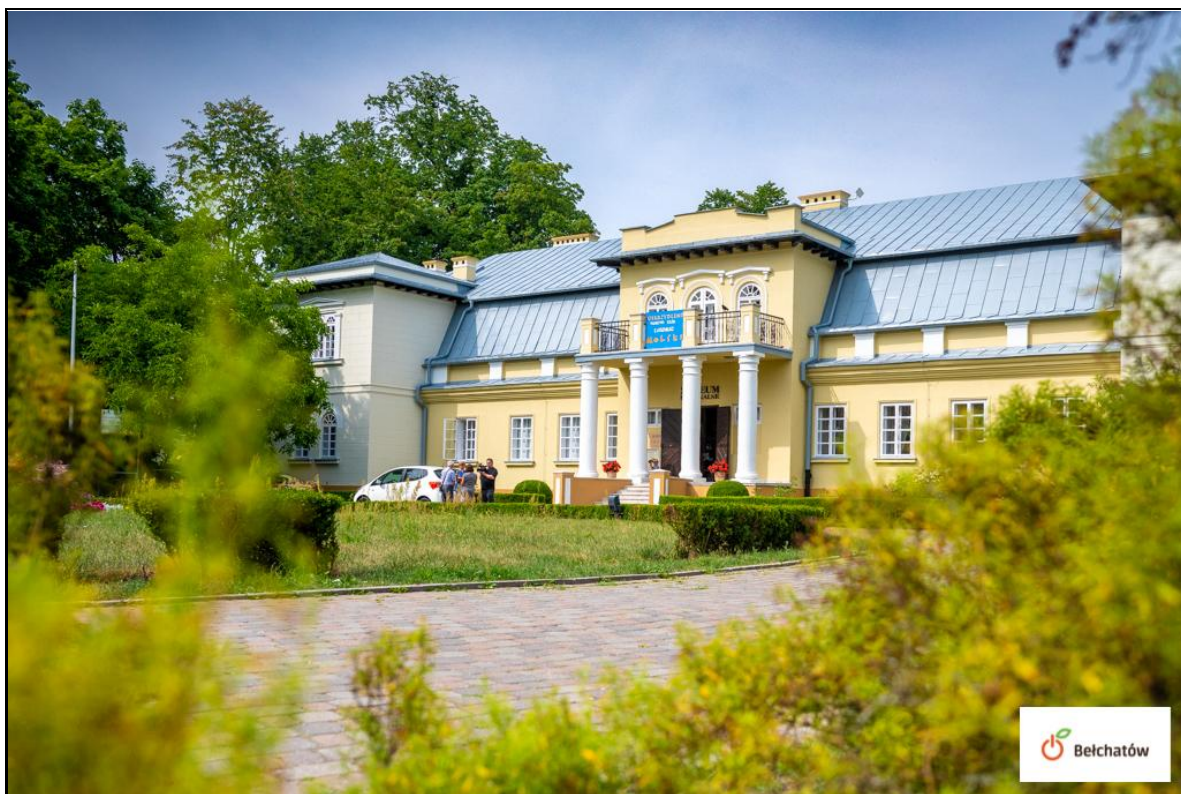
5.2.7. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Muzeum Regionalne w Bełchatowie, mieszczące się w Dworku Olszewskich, to jedno z najważniejszych miejsc związanych z historią i kulturą regionu. Dworek, jest zabytkową rezydencją otoczoną malowniczym parkiem, co nadaje mu wyjątkowy charakter. W muzeum prezentowane są zbiory dotyczące lokalnej historii, archeologii, etnografii oraz przemysłu górniczego, który znacząco wpłynął na rozwój Bełchatowa.

Placówka prezentuje ekspozycje poświęcone historii miasta i regionu bełchatowskiego od czasów najdawniejszych do chwili powstania zagłębia górniczo-energetycznego. W Muzeum Regionalnym w Bełchatowie organizuje wystawy stałe i czasowe, dzięki którym odwiedzający mogą poznać życie codzienne dawnych mieszkańców, tradycje ludowe oraz przemysłowe dziedzictwo miasta. W zabytkowych pomieszczeniach Dworku Olszewskich Muzeum prezentuje stałą ekspozycję „Wnętrza dworskie z przełomu XIX i XX wieku”. Ze względu na brak oryginalnego wyposażenia i dokumentacji, wystawa nie jest rekonstrukcją, lecz próbą oddania atmosfery tamtych czasów. Ekspozycja ukazuje, jak mogły wyglądać wnętrza w czasach związanych z Hellwigami, podkreślając piękno polskiego dworu szlacheckiego. Na piętrze znajduje się „Salonik Tradycji Niepodległościowych”, w którym zgromadzono pamiątki związane z walką Polaków o niepodległość. Największą atrakcją tego pomieszczenia są ponad stuletnia kopia obrazu Jana Matejki „Kościuszko pod Racławicami” oraz alabastrowy orzeł z początku XX wieku. Na terenie Muzeum znajduje się także kolekcja broni palnej, a także unikalna kolekcja szczątków polskiego samolotu bombowego PZL P 37 „Łoś”. Ekspozycje etnograficzne w muzeum obejmują tradycyjne sprzęty i narzędzia używane w gospodarstwach wiejskich, takie jak urządzenia do obróbki włókna oraz przedmioty używane przez rzemieślników, m.in. kowali, stolarzy i szewców. Muzeum regularnie organizuje również warsztaty edukacyjne, wykłady i wydarzenia kulturalne, co czyni je ważnym centrum edukacyjnym i społecznym dla mieszkańców i turystów⁸.

⁸ <http://www.muzeum.belchatow.pl/> (dostęp: 10.02.2025 r.)

Rysunek 5. Muzeum Regionalne w Bełchatowie znajdujące się w Dworku Olszewskich

Źródło: <https://belchatow.pl/dworek-olszewskich/> (dostęp: 03.01.2025 r.)

Ekspozycja PGE Giganty Mocy - Bełchatowskie zagłębie górniczo-energetyczne miało niezaprzeczalny wpływ na rozwój miasta i regionu w ciągu ostatnich 40 lat. Aby podkreślić jego znaczenie i przybliżyć odwiedzającym historię dynamicznego rozwoju gospodarczego i społecznego Bełchatowa, władze miasta, wspólnie z zarządami PGE KWB Bełchatów S.A. i PGE Elektrowni Bełchatów S.A., podjęły w 2008 roku inicjatywę stworzenia Ekspozycji PGE Giganty Mocy. To wyjątkowe miejsce ma na celu upamiętnienie historii obu przedsiębiorstw oraz ich wkładu w rozwój miasta.

Ideą przyświecającą pracom nad koncepcją ekspozycji była chęć przybliżenia mieszkańcom regionu oraz osobom odwiedzającym Bełchatów, specyfiki jedyne w Polsce takiego miejsca, o którego wyjątkowym charakterze świadczy nie tylko skala obu gigantycznych przedsiębiorstw, ale również bogactwo przyrodniczo-geologiczne tych terenów. Połączenie nowoczesnej myśli technologicznej z naturalnymi zasobami Ziemi, tu w Bełchatowie, stworzyło niespotykaną nigdzie na terenie Polski możliwość wykreowania atrakcyjnej formy wystawienniczej o charakterze edukacyjno-popularyzatorskim, której przedmiotem są dziedziny techniczne i naukowe, takie jak współczesny przemysł górniczy i energetyczny, fizyka ze szczególnym uwzględnieniem mechaniki i zagadnień związanych z elektrycznością oraz geologia i paleontologia.

Twórcy ekspozycji postawili sobie ambitne cele, sformułowane w pięciu obszarach: edukacyjnym, historycznym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym. Nowoczesna wystawa stała, zlokalizowana w nowym obiekcie Miejskiego Centrum Kultury w Bełchatowie od roku realizuje działania edukacyjne, związane z podnoszeniem wiedzy dzieci, młodzieży i dorosłych na temat przedmiotu działalności zarówno Kopalni Węgla Brunatnego Bełchatów, jak i Elektrowni Bełchatów. Wszystkie osoby odwiedzające ekspozycję mają okazję dowiedzieć się jak przebiegał proces powstawania się w okolicach Bełchatowa pokładów węgla brunatnego, jak wygląda jego wydobywanie oraz produkcja energii elektrycznej. Do stałego programu ekspozycji weszły również warsztaty edukacyjne dla uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych z takich dziedzin naukowych jak geologia, geografia, paleontologia, biologia.

Zajęcia edukacyjne realizowane z najmłodszymi na warsztatach odkrywają przed nimi jednak nie tylko świat nauki, ale również bogactwo górniczych tradycji. Jak wygląda górniczy mundur? Co mówią nam kolory pióropuszy na górniczych czakach, albo kiedy „lis” staje się górnikiem? To pytania, na które znają odpowiedź wszystkie dzieci odwiedzające PGE Giganty Mocy.

Ważnym celem realizowanym poprzez działalność ekspozycji jest również dokumentowanie historii powstania bełchatowskiego okręgu paliwowo-przemysłowego. Dzięki „gigantom” i zgromadzonym w nim dokumentom historycznym, zarówno filmowym, jak i zdjęciowym, dzięki relacjom „świadków historii”, zwiedzający mogą choć na chwilę cofnąć się do wczesnych lat 70-tych i przypomnieć sobie czasy początków, najważniejszej dla branży paliwowo-energetycznej, inwestycji w Polsce. Obcowanie z archiwalnymi dokumentami filmowymi, pozwala dzieciom i młodzieży poznać jakość i styl życia mieszkańców Bełchatowa i okolic przed przełomowym dla tego regionu, odkryciem złóż węgla oraz w trakcie „wielkiej inwestycji”⁹.

⁹ <https://gigantymocy.pl/o-ekspozycji/idea-2019> (dostęp: 07.01.2025 r.)

Rysunek 6. Ekspozycja PGE Giganty Mocy

Źródło: <https://gigantymocy.pl/o-ekspozycji/idea-2019> (dostęp: 24.01.2025 r.)

5.2.8. Dziedzictwo niematerialne

Ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego jest celem Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 r. Niematerialne dziedzictwo kulturowe przejawia się m.in. w następujących dziedzinach: tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego, sztuki widowiskowe, zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne, wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata, umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym.

W rozumieniu Konwencji UNESCO „niematerialne dziedzictwo kulturowe” oznacza *praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności, jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową, które wspólnoty, grupy i, w niektórych przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności.*

Do dziedzictwa niematerialnego miasta Bełchatowa można zaliczyć wydarzenia kulturalne, tradycje i zwyczaje, a także wydarzenia związane z folklorem.

Wydarzenia kulturalne

- Noc muzeów – jest to coroczna impreza organizowana przez Muzeum Regionalne w Bełchatowie, oferująca mieszkańcom i turystom możliwość nocnego zwiedzania wystaw oraz udziału w piknikach historycznych¹⁰,
- Festiwal Filmowy „Nakręcenie” – to coroczna impreza kulturalna organizowana w Bełchatowie, która gromadzi miłośników kina, amatorów filmowania oraz profesjonalistów z branży filmowej. Wydarzenie to jest jedną z ważniejszych inicjatyw promujących sztukę filmową w regionie i ma na celu rozwijanie pasji filmowej wśród lokalnej społeczności oraz twórców z całej Polski¹¹,
- Bełchatowskie Spotkania Teatralne – to festiwal teatralny prezentujący spektakle zarówno profesjonalnych, jak i amatorskich grup teatralnych, promujący sztukę sceniczną w regionie¹²,
- Dni Bełchatowa – jest to doroczne święto miasta z koncertami, występami artystycznymi i atrakcjami dla rodzin, podkreślające wspólnotę mieszkańców¹³.

Tradycje i zwyczaje

- Grupa Rekonstrukcji Historycznej 84. Pułku Strzelców Poleskich, działająca w Bełchatowie, która zajmuje się rekonstrukcją polskich bitew Września 1939,
- Bełchatowskie Koło Polskiego Towarzystwa Historycznego,
- Hufiec ZHP Reduta zrzeszający jednostki harcerskie działające w ramach Związku Harcerstwa Polskiego. W skład hufca wchodzi gromady, drużyny działające na terenie Miasta Bełchatów, Gminy Kleszczów oraz Gminy Wola Krzysztoporska. Punktem łączącym wszystkie społeczności są Góry Borowskie. Miejsce to jest bardzo ważne dla lokalnej historii, stąd nazwa – Reduta,
- Warsztaty rękodzieła – prowadzone przez lokalne instytucje kultury, mają na celu zachowanie i przekazywanie tradycyjnych technik rzemieślniczych, takich jak koronkarstwo czy hafciarstwo¹⁴.

Folklor

Na terenie miasta Bełchatowa działa Grupa Folklorystyczna „Rajka”, która aktywnie promuje tradycje ludowe regionu. Zespół skupia się na zachowaniu i prezentowaniu lokalnych pieśni,

¹⁰ <https://www.muzeum.belchatow.pl/-noc-muzeow-2024-,1359.html> (dostęp: 07.01.2025 r.)

¹¹ <https://www.mckbelchatow.pl/wydarzenia-cykliczne/festiwal-filmowy-nakreceni> (dostęp: 07.01.2025 r.)

¹² <https://www.mckbelchatow.pl/spektrum-kultury/spektrum-wydarzen> (dostęp: 07.01.2025 r.)

¹³ <https://belchatow.pl/szykujemy-43-dni-belchatowa-2/> (dostęp: 07.01.2025 r.)

¹⁴ <https://www.mckbelchatow.pl/zajecia-w-mck/plastyka/klub-rekodzieła-artystycznego> (dostęp: 07.01.2025 r.)

tańców oraz obrzędów, które są istotnym elementem dziedzictwa niematerialnego ziemi bełchatowskiej¹⁵.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Formami ochrony zabytków są: wpis do rejestru zabytków, wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego, ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. 2021 poz. 81) precyzuje wymagania względem osób prowadzących prace przy obiektach zabytkowych.

Rozporządzenie określa tryb wydawania pozwoleń na:

- prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie prac restauratorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie prac restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie badań architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- przemieszczenie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,
- trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru zabytków, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje,
- dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,
- zmianę przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru zabytków lub sposobu korzystania z tego zabytku,

¹⁵ <https://www.mckbelchatow.pl/zajecia-w-mck/taniec/grupa-folklorystyczna-rajka-> (dostęp: 07.01.2025 r.)

- umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru zabytków urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz napisów;
- prowadzenie badań archeologicznych;
- poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania;
- wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru zabytków.

Rozporządzenie określa także dane i informacje, które powinny zawierać wnioski o wydanie ww. pozwoleń, dokumentacja dołączana do tych wniosków, niezbędna do ich rozpatrzenia, dane i informacje, które zawierają te pozwolenia oraz warunki, które mogą zostać w nich zastrzeżone, a także elementy, które zawiera dokumentacja prac konserwatorskich i prac restauratorskich prowadzonych przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz dokumentacja badań archeologicznych.

Wykaz zabytków nieruchomych z terenu miasta Bełchatowa wpisanych do rejestru zabytków przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3. Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie miasta Bełchatowa wpisanych do rejestru zabytków

L.p.	Obiekt	Ulica	Nr adresowy	Datowanie	Rejestr zabytków
1.	Park Dworski	Czapliniecka	144	XIX w.	nr 385 z 14.11.1987 r.
2.	Kościół pw. Narodzenia NMP	Kościuszki	2	1720-1750 r.	nr 164 z 26.05.1967 r.
3.	Zespół Klasztorny Rzym.-Katol., Dawny Klasztor Ojców Franciszkanów Obecnie Plebania Parafii Rzym.-Katol.	Kościuszki	2	1735-1744 r.	nr 165 z 26.05.1967 r.
4.	Dwór	Rodziny Hellwigów	11	pierwsza połowa XVII w.	nr 167 z 26.05.1967 r.
5.	Park Dworski	Rodziny Hellwigów	11	pierwsza połowa XIX w.	nr 286 z 31.08.1983 r.
6.	Kościół pw. Wszystkich Świętych	Rynek Grocholski	8	XV-XX w.	nr 528-IX-64 z 23.03.1960 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rejestru zabytków (dostęp: 07.01.2025 r.)

Wykaz wszystkich miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zawierających ustalenia ochrony zabytków znajduje się w rozdziale 5.1. niniejszego Programu opieki nad zabytkami.

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. oraz rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. 2021 poz. 56) ewidencja jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gmin.

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Głównym celem prowadzenia ewidencji zabytków jest zebranie i opracowanie najistotniejszych informacji o obiektach zabytkowych niezbędnych do prowadzenia planowej polityki konserwatorskiej w zakresie:

- wpisów do rejestru zabytków;
- współpracy konserwatora przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- prac remontowo – budowlanych;
- dofinansowania prac konserwatorskich;
- przygotowywaniu szczegółowej dokumentacji obiektów dziedzictwa kulturowego.

Zgodnie z art. 39, ust.3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. 2024 poz. 725 ze zm.), w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych, w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się jako brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań projektowych.

Zgodnie z art. 67, ust.1 ww. ustawy, jeżeli nieużytkowany lub niewykończony obiekt budowlany nie nadaje się do remontu, odbudowy lub wykończenia, organ nadzoru budowlanego wydaje

decyzję nakazującą właścicielowi lub zarządcy rozbiórkę tego obiektu i uporządkowanie terenu oraz określającą terminy przystąpienia do tych robót i ich zakończenia. W stosunku do obiektów budowlanych niewpisanych do rejestru zabytków, a objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, organ nadzoru budowlanego wydaje ww. decyzję po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w terminie 30 dni. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się za uzgodnienie.

Gminna Ewidencja Zabytków została założona zarządzeniem nr 91/2023 Prezydenta Miasta Bełchatowa z dnia 6 marca 2023 r.

5.4.1 Stan zachowania zabytków znajdujących się Gminnej Ewidencji Zabytków

Stan zachowania zabytków znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ) na terenie miasta Bełchatowa jest zróżnicowany i zależy od rodzaju obiektów. Najliczniejszą grupę stanowią budynki mieszkalne, głównie z XX wieku. Ich stan zachowania jest zróżnicowany, wiele z nich wymaga prac konserwatorskich i restauratorskich, aby zapobiec dalszej degradacji i przywrócić im dawną świetność. Program Opieki nad Zabytkami wskazuje na potrzebę zahamowania procesów degradacji tych obiektów i poprawy ich stanu zachowania. Obiekty sakralne, takie jak kościoły i kaplice, są zazwyczaj w lepszym stanie technicznym, gdyż są regularnie użytkowane i konserwowane przez wspólnoty religijne. Jednakże, niektóre z nich mogą wymagać prac konserwatorskich w celu zachowania ich wartości historycznej i architektonicznej. Natomiast założenia dworsko-parkowe, obejmujące dawne dwory i otaczające je parki, często znajdują się w stanie zaniedbania. Budynki dworskie są niekiedy opuszczone i popadają w ruinę, a parki mają zarośnięty i nieczytelny układ, zniszczone alejki i elementy małej architektury. Program Opieki nad Zabytkami podkreśla konieczność podjęcia działań mających na celu ich rewitalizację i adaptację do nowych funkcji.

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Miasta

Poniżej przedstawiono obiekty zabytkowe charakteryzujące się najwyższym znaczeniem dla Miasta Bełchatowa. Należą do nich obiekty, które zostały wpisane do rejestru zabytków.

Dwór (Dworek Olszewskich)

Dwór Olszewskich w Bełchatowie to zabytkowy obiekt, będący jednym z najbardziej charakterystycznych elementów dziedzictwa kulturowego miasta. Zlokalizowany w malowniczym otoczeniu parku miejskiego, dwór wyróżnia się klasycystycznym stylem architektonicznym z eleganckim portykiem wspartym na kolumnach. Dawniej był siedzibą rodzin Rychłowskich, Kaczkowskich, Hellwigów i Olszewskich, którzy mieli duży wpływ na rozwój lokalnej społeczności. Obecnie w dworze mieści się Muzeum Regionalne

w Bełchatowie, gdzie zwiedzający mogą poznać historię regionu, obejrzeć kolekcje etnograficzne, archeologiczne oraz eksponaty związane z kulturą i przyrodą okolicy. To miejsce przyciąga turystów swoją historyczną aurą, a także licznymi wydarzeniami kulturalnymi i edukacyjnymi organizowanymi na terenie dawnej posiadłości.

Dwór Olszewskich został wpisany do rejestru zabytków pod nr 167 z dnia 26.05.1967 roku.

Rysunek 7. Dworek Olszewskich w Bełchatowie

Źródło: <https://belchatow.pl/dworek-olszewskich/> (dostęp: 07.01.2025 r.)

Park Dworski w Bełchatowie (Park przy Dworku Olszewskich)

Park Dworski powstał w pierwszej połowie XIX w. i znajduje się na ul. Rodziny Hellwigów 11 w Bełchatowie. Został wpisany do rejestru zabytków pod nr 286 z dnia 31.08.1983 roku.

Park Dworski w Bełchatowie

Park Dworski powstał w XIX w. i znajduje się na ul. Czaplinieckiej 144 w Bełchatowie. Został wpisany do rejestru zabytków pod nr 385 z dnia 14.11.1987 roku.

Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny

W 1731 roku konsekrowano murowany kościół pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Marii Panny, który w 1893 roku stał się kościołem parafialnym. Świątynia, utrzymana w stylu późnobarokowym, została wzniesiona na planie prostokąta. W jej wnętrzu szczególną uwagę przyciąga drewniany ołtarz Matki Boskiej Pocieszenia, pochodzący z pierwszej połowy XVIII wieku. W ołtarzu głównym znajdują się cztery późnobarokowe, XVIII-wieczne rzeźby drewniane, w tym wyjątkowa figura przedstawiająca ukrzyżowanego Chrystusa.

Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny wpisany jest do rejestru zabytków pod nr 164 z dnia 26.05.1967 roku.

Rysunek 8. Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Bełchatowie

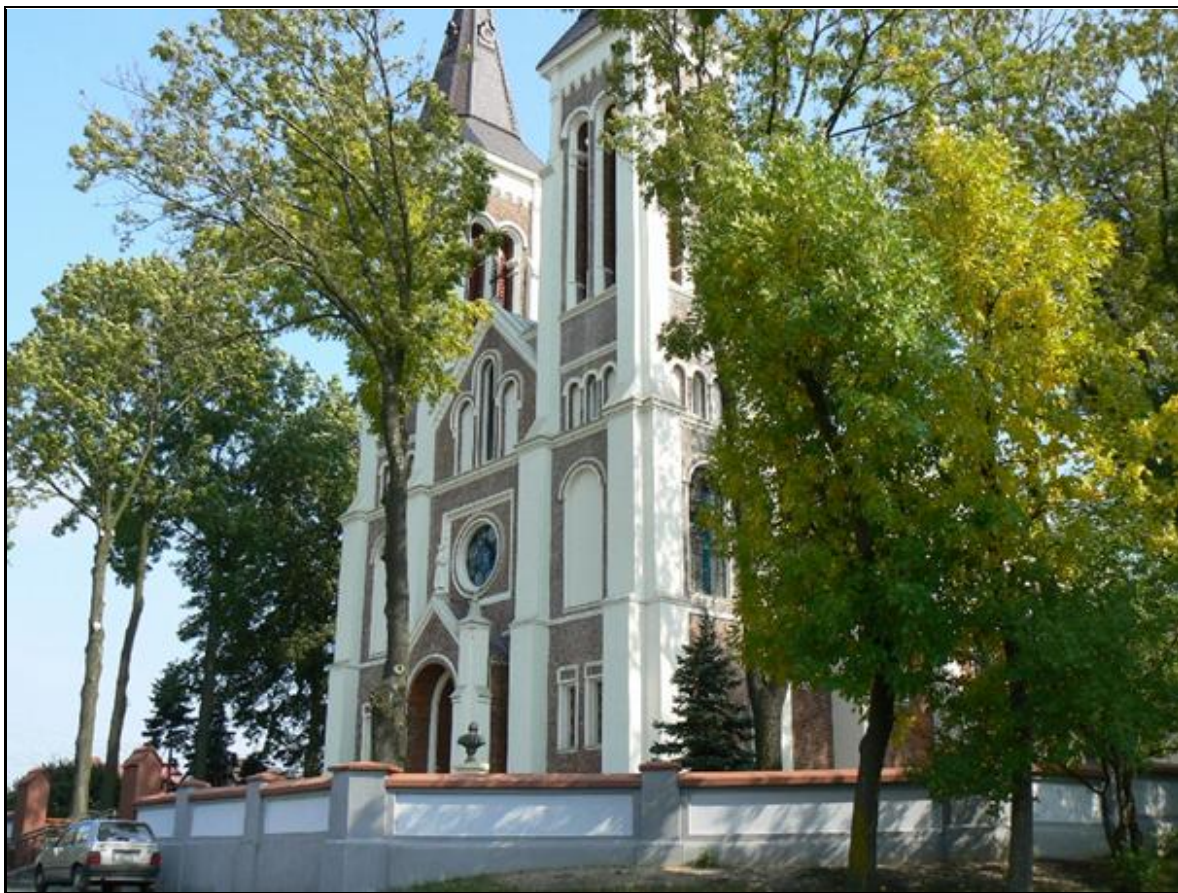
Źródło: <https://belchatow.pl/kosciol-parafialny-p-w-narodzenia-najswietszej-marii-panny/> (dostęp: 07.01.2025 r.)

Kościół pw. Wszystkich Świętych

Kościół pw. Wszystkich Świętych znajduje się na ul. Rynek Grocholski 8 i powstał w XV-XX w. Kościół w centrum dawnego rynku jest orientowany i otoczony dawnym cmentarzem przykościelnym z niskim ogrodzeniem. Zbudowany na planie krzyża łacińskiego, jednonawowy, z czterema przęsłami. Nawa, wyższa od kaplic i prezbiterium, poprzedzona jest zachodnią kruchtą z przedsionkami, a od wschodu flankują ją dwie kaplice. Prezbiterium jest dwuprzęsłowe, zamknięte wielobocznie. Wieże zachodnie zdobią iglicowe hełmy. Nową część wykonano z cegieł ceramicznych na zaprawie wapienno-cementowej, starsze fragmenty z cegły i otoczków na zaprawie wapiennej. Wykorzystano sklepienia żebrowe, więźbę dachową o konstrukcji storczykowej oraz ocynkowane pokrycie dachowe. Ściany otynkowano wewnątrz i częściowo na zewnątrz

Kościół pw. Wszystkich Świętych wpisany jest do rejestru zabytków pod nr 528-IX-64 z dnia 23.03.1960 roku.

Rysunek 9. Kościół pw. Wszystkich Świętych

Źródło: <https://zabytek.pl/> (dostęp: 07.01.2025 r.)

Zespół Klasztorny Rzymsko – Katolicki, dawny Klasztor Ojców Franciszkanów. Obecnie Plebania Parafii Rzymsko - Katolickiej

Zespół Klasztorny Rzymsko – Katolicki, dawny Klasztor Ojców Franciszkanów. Obecnie Plebania Parafii Rzymsko – Katolickiej pochodzi z lat 1735-1744 i znajduje się na ul. Kościuszki 2 w Bełchatowie. Wpisany do rejestru zabytków pod nr 165 z dnia 26.05.1967 roku.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego – analiza szans i zagrożeń

Analiza stanu dziedzictwa kulturowego na terenie miasta Bełchatowa wykazuje, że zachowane obiekty zabytkowe charakteryzują się dużą różnorodnością pod względem architektonicznym, sposobu ich użytkowania oraz stanu zachowania. Wyniki tej analizy pozwoliły na identyfikację kluczowych czynników wpływających na przyszły rozwój regionu w kontekście ochrony dziedzictwa kulturowego.

W poniższej tabeli przedstawiono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia związane z ochroną i wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego w mieście Bełchatów. Zidentyfikowane mocne strony oraz szanse stwarzają fundamenty dla dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, uwzględniając historyczne i kulturowe wartości obszaru.

Jednocześnie istotne jest zwrócenie uwagi na występujące słabe strony oraz potencjalne zagrożenia, które mogą negatywnie wpływać na ochronę zabytkowych obiektów i terenów.

Tabela 4. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego miasta

Mocne strony	Słabe strony
• Obecność zabytków o lokalnym znaczeniu historycznym i kulturowym, które mogą przyciągać turystów, • Funkcjonujące instytucje kultury na terenie gminy, • Występowanie stanowisk archeologicznych, • Systematyczne działania na rzecz poprawy stanu obiektów zabytkowych, • Organizacja wydarzeń umożliwiających promowanie tradycji regionu, • Promocja historii i dziedzictwa kulturowego na stronie internetowej miasta, • Uwzględnienie problemów ochrony dziedzictwa kulturowego w programach, strategiach i planach rozwoju gminy, • Kultywowanie dziedzictwa niematerialnego regionu poprzez podtrzymywanie tradycyjnych zwyczajów i folkloru (funkcjonowanie zespołów ludowych), • Zachowane obiekty architektury m.in. dworskiej, pałacowej, mieszkaniowej sakralnej i kultu religijnego na terenie miasta.	• Niewystarczające środki na ochronę zabytków, • Występowanie obiektów zabytkowych wymagających renowacji, • Niski poziom świadomości społecznej w zakresie ochrony dziedzictwa, • Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i gastronomiczna, • Ograniczony dostęp do specjalistów w zakresie ochrony zabytków, konserwacji i archeologii.
Szanse	Zagrożenia
• Możliwość pozyskiwania środków unijnych i krajowych na rewitalizację zabytków, • Współpraca z instytucjami kultury, • Wzrost świadomości mieszkańców na temat znaczenia krajobrazu kulturowego i obiektów zabytkowych jako atrakcji turystycznej, • Promocja regionu jako obszaru o wysokich wartościach kulturowych i historycznych, • Wzrost roli mediów w popularyzowaniu tematów historycznych oraz tematów dotyczących zabytków i ich ochrony, • Prowadzenie dalszych badań archeologicznych.	• Ryzyko wystąpienia negatywnych zdarzeń losowych mogących uszkodzić lub zniszczyć obiekty zabytkowe; • Brak możliwości podjęcia prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach stanowiących dziedzictwo kulturalne będących własnością prywatną; • Trudności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, głównie przez prywatnych właścicieli; • Degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzenie elementów nowej zabudowy nienawiązujących do historycznego charakteru gminy, • Samowolne działania na zabytkach.

Źródło: Opracowanie własne

7. Założenia programowe

7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami

Po przeprowadzeniu analizy, określono priorytety realizacji Programu opieki nad zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028. Celem podjęcia wieloletnich i kompleksowych działań jest poprawa stanu obiektów zabytkowych, ale także ochrona dziedzictwa kulturowego i budowanie tożsamości regionalnej, jak również promowanie dotychczasowego dorobku lokalnej społeczności wśród mieszkańców miasta i turystów.

W ramach przedmiotowego Programu wyznaczono następujące priorytety:

- **Priorytet I.** Ochrona dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno-gospodarczego,
- **Priorytet II.** Zachowanie i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego,
- **Priorytet III.** Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.

7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki

W ramach wymienionych priorytetów wytyczono kierunki działań i na tej podstawie wytyczono poszczególne zadania do realizacji.

Tabela 5. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Miasto Bełchatów – priorytet I

Priorytet I. Ochrona dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno-gospodarczego		
Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	- Kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków. Zadanie dotyczy Parku Dworskiego, ul. Czapliniecka, - Opracowanie planu remontów obiektów zabytkowych. Zadanie dotyczy Parku Dworskiego, ul. Czapliniecka, - Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminną. Zadanie dotyczy Dworu – ul. Rodziny Hellwigów 11, - Umieszczanie tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, - Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni. Zadanie dotyczy Parku Dworskiego, ul. Rodziny Hellwigów 11, - Pozyskiwanie środków zewnętrznych na prace remontowo-konserwatorskie zabytków. Zadanie dotyczy Kościoła pw. Wszystkich Świętych w Grocholicach i Kościoła pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, - Wyznaczenie społecznych opiekunów zabytków, - Określenie zasad i konsekwentne ich wdrażanie w zakresie umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, - Zabezpieczenie i bieżąca inwentaryzacja Spichlerza usytuowanego przy ul. Czaplinieckiej. - Współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną. Zadanie dotyczy Parku Dworskiego, ul. Czapliniecka i cmentarza ewangelickiego.	2025-2028

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta Bełchatowa

Tabela 6. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Miasto Bełchatów – priorytet II

Priorytet II. Zachowanie i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego		
Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	- Wdrażanie zapisów gminnych/ lokalnych programów rewitalizacji w realizacji zagospodarowania przestrzennego (w tym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego), - Wspieranie utrzymania na rynku prac zanikających rzemiosł i zawodów.	2025-2028

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta Bełchatowa

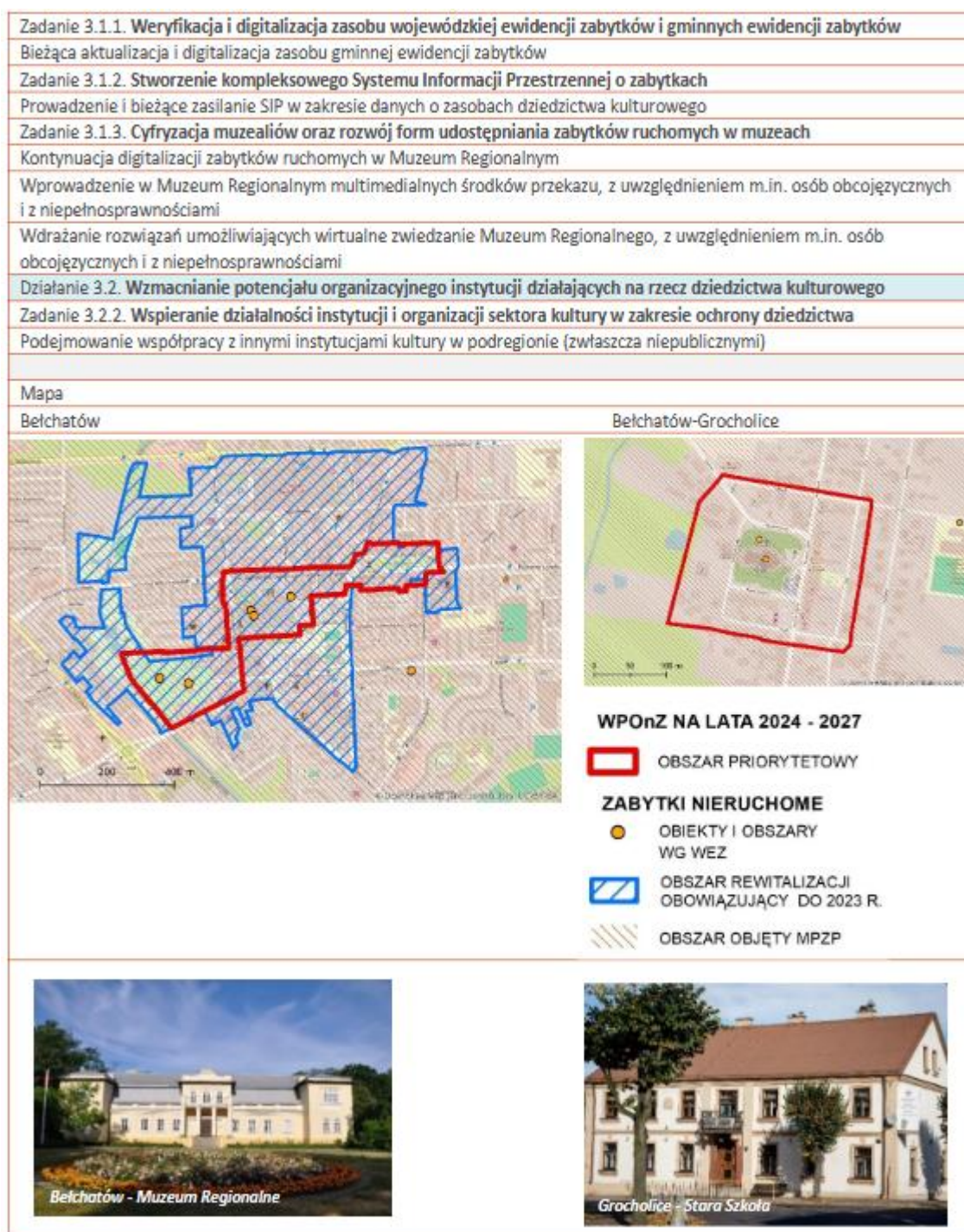
Tabela 7. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Miasto Bełchatów – priorytet III

Priorytet III. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości		
Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej	- Iluminacja najcenniejszych zabytków. Zadanie dotyczy Dworu – ul. Rodziny Hellwigów 11 i Parku Dworskiego, ul. Rodziny Hellwigów 11 i Parku Dworskiego, ul. Czapliniecka, - Opracowanie mapy zabytków jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego dla zabytków wpisanych do rejestru zabytków.	2025-2028
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym	Udostępnienie informacji o zabytkach na stronie internetowej www.belchatow.pl.	2025-2028
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	Wspieranie i upowszechnianie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć.	2025-2028

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta Bełchatowa

Ponadto w **Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2024-2027** przyjętym uchwałą nr V/78/24 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 2 września 2024 r. określono zadania dedykowane ośrodkom historycznym o randze lokalnej, co przedstawiono poniżej.

Lp.: 19	Nazwa ośrodka: BELCHATÓW	Ranga: LOKALNA
Zadania do realizacji w okresie 2024 – 2027		
Cel operacyjny 1: ATRAKCYJNY KRAJOBRAZ KULTUROWY		
Działanie 1.1.: Tworzenie uwarunkowań dla skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego		
Zadanie 1.1.1. Tworzenie uwarunkowań prawnych i programowych		
Stanowienie uchwały reklamowej		
Opracowanie i cykliczna aktualizacja gminnego programu opieki nad zabytkami		
Opracowanie i cykliczna aktualizacja Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych		
Opracowanie gminnego programu rewitalizacji		
Zadanie 1.1.2. Tworzenie uwarunkowań finansowych		
Przyznawanie dotacji na poziomie gminy na prace przy zabytkach		
Działanie 1.2.: Poprawa stanu zachowania i zabezpieczenia zabytków		
Zadanie 1.2.1. Prowadzenie badań i opracowanie dokumentacji wartości dziedzictwa kulturowego		
Opracowanie studium historyczno-konserwatorskiego układu urbanistycznego Bełchatowa		
Opracowanie katalogu projektów architektonicznych domów nawiązujących do lokalnej tradycji i dziedzictwa kulturowego		
Zadanie 1.2.2. Rewaloryzacja i właściwe zagospodarowanie oraz zabezpieczenie zabytków z uwzględnieniem ich wartości i kontekstu krajobrazowego oraz adaptacji do zmian klimatycznych		
Kontynuacja rewaloryzacji układu urbanistycznego (z uwzględnieniem historycznej zabudowy, w tym obiektów sakralnych i przemysłowych oraz zespołu dworsko-parkowego)		
Kontynuacja rewaloryzacji zakomponowanej zieleni		
Montaż lub modernizacja instalacji systemów sygnalizacji alarmowej pożaru, włamania i napadu oraz monitoringu wizyjnego w obiektach muzealnych i sakralnych, zwłaszcza drewnianych i innych obiektach z dużym nagromadzeniem cennych zabytków ruchomych		
Modernizacja obiektów Muzeum Regionalnego, z uwzględnieniem dostępu dla osób z niepełnosprawnościami		
Opracowanie Miejskiego Planu Adaptacji do zmian klimatu (MPA) uwzględniającego specyfikę rewaloryzacji obiektów dziedzictwa kulturowego		
Zadanie 1.2.3. Poprawa jakości przestrzeni publicznych historycznych założeń przestrzennych miejskich i wiejskich z uwzględnieniem adaptacji do zmian klimatycznych		
Uzupełnianie struktury budowlanej układu przestrzennego z uwzględnieniem specyfiki miejsca, poprzez nawiązanie do lokalnych form architektonicznych		
Poprawa jakości przestrzeni publicznych w aspekcie estetycznym i użytkowym		
Zwiększenie udziału zieleni w przestrzeni miasta, zwłaszcza w obszarze priorytetowym		
Cel operacyjny 2: TOŻSAMOŚĆ WIELOKULTUROWA REGIONU		
Działanie 2.1. Kreowanie marki Łódzkie poprzez elementy związane z dziedzictwem kulturowym		
Zadanie 2.1.1. Identyfikacja, wsparcie i promocja unikatowych i specyficznych form tradycji		
Zachowanie i promocja relikwów wielokulturowości (dziedzictwo mniejszości)		
Włączenie się w ideę tworzenia Listy Produktów Tradycyjnych, poprzez zgłaszanie rekomendacji		
Zadanie 2.1.2. Aktywizacja lokalnych społeczności na rzecz opieki nad zabytkami i zwiększania atrakcyjności zabytków		
Aktywizacja twórców ludowych oraz objęcie ich merytorycznym wsparciem przez instytucje kultury		
Organizacja punktów dystrybucji pamiątek regionalnych		
Wspieranie sieciowania współpracy na rzecz rozwijania wizerunkowych produktów turystycznych, w tym certyfikowanego produktu turystycznego - Ekspozycja PGE Giganty Mocy		
Zadanie 2.1.3. Tworzenie, znakowanie i promocja szlaków kulturowych		
Promocja szlaku turystycznego Front Wschodni 1914-1918		
Działanie 2.2. Edukacja kulturowa i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie kulturowym		
Zadanie 2.2.2. Organizacja i udział w wydarzeniach promujących materialne i niematerialne walory województwa łódzkiego		
Udział w Europejskich Dniach Dziedzictwa i/lub Nocy Muzeów		
Zadanie 2.2.3. Wykorzystanie ICT do promocji dziedzictwa kulturowego		
Prowadzenie strony internetowej promującej dziedzictwo kulturowe		
Prowadzenie tematycznych profili na portalach społecznościowych		
Cel operacyjny 3: SPRAWNY SYSTEM ZARZĄDZANIA OPIEKĄ NAD DZIEDZICTWEM KULTUROWYM		
Działanie 3.1.: Tworzenie i udostępnianie cyfrowych baz danych oraz zasobów		

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Zadania określone w niniejszym Programie będą wykonywane przy pomocy następujących instrumentów:

- instrumentów prawnych** – wynikających z przepisów ustawowych, obejmujących między innymi uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, budowę parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru lub wojewódzkiej ewidencji zabytków

obiektów będących własnością Miasta Bełchatowa, wykonywanie decyzji administracyjnych wojewódzkiego konserwatora zabytków;

- b) **instrumentów finansowych** – obejmujących między innymi finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością Miasta Bełchatowa, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych;
- c) **instrumentów koordynacji** – obejmujących między innymi realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami;
- d) **instrumentów społecznych** – obejmujących m.in. działania edukacyjne i promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;
- e) **instrumentów kontrolnych** – obejmujących między innymi aktualizację gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Program opieki nad zabytkami, po zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostaje przedstawiony Radzie Miejskiej w Bełchatowie, w celu przyjęcia go uchwałą (zgodnie z pkt 3 art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Program opracowywany jest na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych dokumentów planistycznych i aktów prawa miejscowego. Prezydent Miasta Bełchatowa jest odpowiedzialny za sporządzanie co dwa lata sprawozdań z realizacji zadań Programu i przedstawienie ich Radzie Miejskiej w Bełchatowie.

Głównym odbiorcą niniejszego Programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców miasta Bełchatowa. Program powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad nimi oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

W poniższej tabeli przedstawiono przykładowe kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu.

Tabela 8. Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu

Nazwa priorytetu	Wskaźniki
Priorytet I. Ochrona dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno-gospodarczego	- Liczba kontroli stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, - Liczba opracowanych planów remontów obiektów zabytkowych, - Wartość prowadzonych prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminną, - Liczba umieszczonych tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych, - Liczba zrewaloryzowanych zespołów zabytkowej zieleni, - Wartość pozyskanych środków zewnętrznych na prace remontowo-konserwatorskie zabytków, - Liczba wyznaczonych społecznych opiekunów zabytków, - Liczba określonych zasad i konsekwentne ich wdrażanie w zakresie umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych, - Liczba współprac z powiatowym urzędem pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną.
Priorytet II. Zachowanie i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego	- Liczba uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zabytków i obszarów podlegających ochronie, - Liczba wdrożonych zapisów gminnych/ lokalnych programów rewitalizacji w realizacji zagospodarowania przestrzennego (w tym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego), - Liczba działań mających na celu wspieranie utrzymania na rynku prac zanikających rzemiosł i zawodów.
Priorytet III. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.	- Liczba podświetlonych zabytków, - Liczba opracowanych map zabytków jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego, - Liczba udostępnionych informacji o zabytkach na stronie internetowej, - Liczba działań mający na celu wspieranie i upowszechnianie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć.

Źródło: Opracowanie własne

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Art. 71 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mówi, iż *w zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku*. Ponadto *sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich,*

restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.

Zgodnie z art. 73 ustawy podmioty będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające zabytek w trwałym zarządzie albo będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, mogą ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru albo prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa.

Z kolei zgodnie z art. 74 ustawy dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest ten minister;
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa jest udzielana ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Zgodnie z art. 81 w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Poniżej przedstawiono możliwe źródła finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach zabytkowych. Zasadne jest sprawdzenie możliwości ubiegania się o wsparcie w instytucjach każdorazowo przed złożeniem wniosku o dotację.

Istnieje możliwość finansowania zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami z następujących źródeł:

- Rady Miejskiej (budżet Miasta Bełchatowa);
- Rady Powiatu (budżet powiatu);
- Sejmiku Województwa (budżet województwa);
- Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda);
- Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) oraz innych ministrów;

- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Środków Unii Europejskiej i innych środków pomocowych (m.in. Fundusze Europejskie dla Łódzkiego na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027, Kreatywna Europa 2021-2027);
- Funduszu Kościelnego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (dotacje z Funduszu Kościelnego są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.). Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże) ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki);
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – dostosowanie obiektów zabytkowych do osób z niepełnosprawnościami.

11. Załączniki

Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu miasta Bełchatowa zgodnie z gminną ewidencją zabytków, niewpisanych do rejestru zabytków

Załącznik 2. Wykaz stanowisk archeologicznych Miasta Bełchatowa

Załącznik 3. Układ przestrzenny Centrum Miasta Bełchatowa

Załącznik 4. Układ przestrzenny Centrum Grocholic

Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu miasta Bełchatowa zgodnie z gminną ewidencją zabytków, niewpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Adres/ Lokalizacja	Obiekt	Zabytki ujęte w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków
1.	ul. Czapliniecka 144	Dwór	Tak
2.	ul. Czapliniecka 144	Spichlerz	Tak
3.	Centrum Miasta Bełchatowa	Układ przestrzenny	Tak
4.	Centrum Grocholic	Układ przestrzenny	Tak
5.	ul. Kątna	Cmentarz ewangelicki	Tak
6.	ul. Kościuszki/1 Maja	Budynki pofabryczne	Nie
7.	ul. Kościuszki/1 Maja	Dom	Nie
8.	ul. Kościuszki/Pileckiego	Dom	Nie
9.	ul. 1 Maja 6	Cmentarz wojenny - mogiła	Tak
10.	ul. Mostowa	Kapliczka	Nie
11.	ul. Park Tysiąclecia	Cmentarz żydowski	Nie
12.	ul. Pileckiego 2A	Młyn motorowy	Nie
13.	ul. Piłsudskiego 12	Dom	Nie
14.	ul. Plac Narutowicza 2	Dom	Nie
15.	ul. Plac Narutowicza 12	Dom	Nie
16.	ul. Plac Narutowicza 14	Dom	Nie
17.	ul. Rodziny Hellwigów 11	Mogiła	Nie
18.	ul. Rynek 8	Park Przykościelny	Tak
19.	ul. Rynek Grocholski 8	Plebania Parafii pw. Wszystkich Świętych	Nie
20.	ul. Szkolna 1	Dom	Nie
21.	ul. Szkolna 9	Cmentarz choleryczny	Tak
22.	ul. Tylina	Cmentarz rzymsko-katolicki	Tak
23.	ul. Tylina/Piotrkowska	Przydrożny krzyż	Nie

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028

Lp.	Adres/ Lokalizacja	Obiekt	Zabytki ujęte w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków
24.	ul. Włókniarzy/Cmentarna	Cmentarz rzymsko-katolicki z kwaterą z II wojny światowej	Tak
25.	ul. Wojska Polskiego	Cmentarz rzymsko-katolicki z grobem powstańców z 1863 r.	Tak
27.	ul. Wolności/Piłsudskiego	Dom	Nie
28.	ul. Wolności 19	Dom	Nie

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków Miasta Bełchatowa

Załącznik 2. Wykaz stanowisk archeologicznych Miasta Bełchatowa

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja i chronologia
1.	Bełchatów	74-51	15	27	późne średniowiecze – ślad osada okres nowożytny - osada
2.	Bełchatów	74-51	16	28	późne średniowiecze - osada
3.	Bełchatów	74-51	17	29	III okres wczesnego średniowiecza – osada późne średniowiecze – osada okres nowożytny - osada
4.	Bełchatów (Bełchatówek)	74-51	18	30	późne średniowiecze – osada okres nowożytny - osada
5.	Bełchatów (Bełchatówek)	74-51	19	31	późne średniowiecze – osada
6.	Bełchatów	74-51	24	32	okres nowożytny - osada
7.	Bełchatów (Ludwików)	75-50	25	1	okres nowożytny – ślad osady
8.	Bełchatów (Czapliniec)	75-51	1	1	IV (młody) okres epoki brązu – cmentarzysko ciałopalne
9.	Bełchatów (Edwardów)	75-51	2	2	okres halszacki – ślad osady
10.	Bełchatów (Grocholice)	75-51	3	3	okres halszacki – cmentarzysko ciałopalne
11.	Bełchatów (Grocholice)	75-51	4	4	późne średniowiecze – osada okres nowożytny - osada
12.	Bełchatów (Grocholice)	75-51	5	5	okres halszacki – ślad osady
13.	Bełchatów (Grocholice)	75-51	6	6	okres wczesnego średniowiecza – ślad osady
14.	Bełchatów	75-51	7	7	okres wczesnego średniowiecza – ślad osady

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028

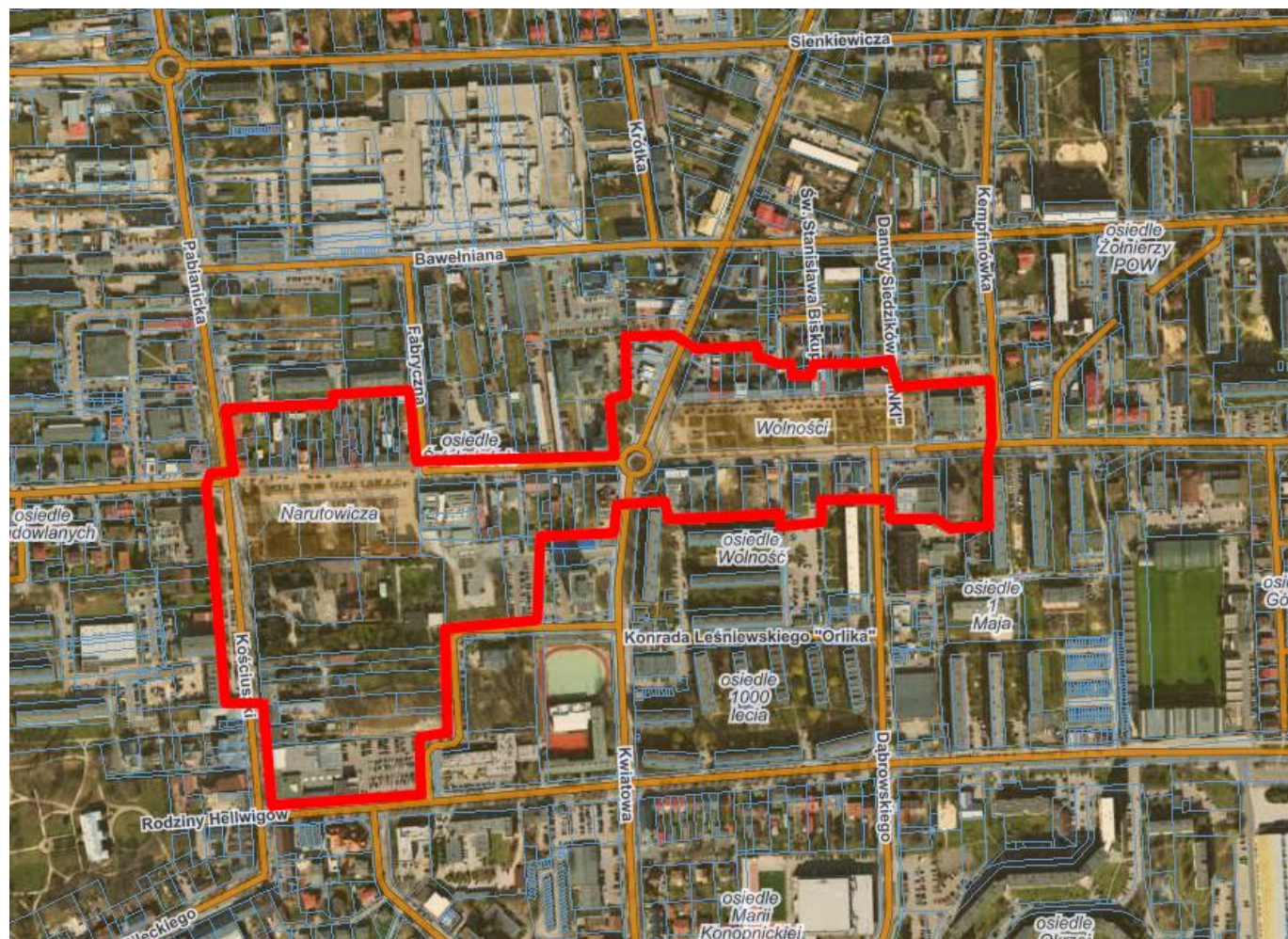
Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja i chronologia
	(Zamoście)				
15.	Bełchatów (Politanice)	75-51	8	8	okres wczesnego średniowiecza
16.	Bełchatów	75-51	11	9	okres nowożytny - osada
17.	Bełchatów	75-51	12	10	epoka kamienia - ślad osady epoka brązu - ślad osady
18.	Bełchatów (Politanice)	75-51	13	11	okres nowożytny - osada
19.	Bełchatów	75-51	14	12	okres nowożytny - osada
20.	Bełchatów (Politanice)	75-51	15	13	okres nowożytny - osada
21.	Bełchatów (Politanice)	75-51	16	14	IV-V epoki brązu - osada
22.	Bełchatów (Politanice)	75-51	17	15	IV-V epoki brązu - ślad osady
23.	Bełchatów (Binków)	75-51	18	16	okres nowożytny - osada
24.	Bełchatów (Binków)	75-51	19	17	okres nowożytny - osada
25.	Bełchatów (Zamoście)	75-51	20	18	okres nowożytny - osada
26.	Bełchatów (Zamoście)	75-51	21	19	epoka kamienia - ślad osady epoka brązu
27.	Bełchatów (Zamoście)	75-51	22	20	okres nowożytny - osada
28.	Bełchatów (Zamoście)	75-51	23	21	okres nowożytny - osada okres neolitu - epoka brązu - ślad osady

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja i chronologia
29.	Bełchatów (Grocholice)	75-51	24	22	okres nowożytny - osada
30.	Bełchatów (Grocholice)	75-51	25	23	okres nowożytny - osada późne średniowiecze - osada
31.	Bełchatów (Grocholice)	75-51	26	24	okres nowożytny - osada późne średniowiecze - osada
32.	Bełchatów (Grocholice)	75-51	27	25	okres nowożytny - osada
33.	Bełchatów (Zamoście)	75-51	28	26	okres nowożytny - osada
34.	Bełchatów (Grocholice)	76-51	29	33	okres rzymski - osada

Źródło: Wykaz stanowisk archeologicznych w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Bełchatowa

Załącznik 3. Układ przestrzenny Centrum Miasta Bełchatowa¹⁶

¹⁶ Układ należy uszczegółowić w dokumentach planistycznych.

Załącznik 4. Układ przestrzenny Centrum Grocholic¹⁷

¹⁷ Układ należy uszczegółowić w dokumentach planistycznych.

Spis tabel i rysunków

Tabela 1. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze miasta Bełchatowa, w tym zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	14
Tabela 2. Wykaz zabytkowych cmentarzy na terenie miasta Bełchatowa	44
Tabela 3. Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie miasta Bełchatowa wpisanych do rejestru zabytków	52
Tabela 4. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego miasta	58
Tabela 5. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Miasto Bełchatów – priorytet I	59
Tabela 6. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Miasto Bełchatów – priorytet II	60
Tabela 7. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Miasto Bełchatów – priorytet III	60
Tabela 8. Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu	64
 Rysunek 1. Herb Miasta Bełchatowa	 39
Rysunek 2. Barwy Miasta Bełchatowa	40
Rysunek 3. Sztandar Miasta Bełchatowa	41
Rysunek 4. Formy ochrony przyrody na terenie miasta Bełchatowa	44
Rysunek 5. Muzeum Regionalne w Bełchatowie znajdujące się w Dworku Olszewskich	47
Rysunek 6. Ekspozycja PGE Giganty Mocy	49
Rysunek 7. Dworek Olszewskich w Bełchatowie	55
Rysunek 8. Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Bełchatowie	56
Rysunek 9. Kościół pw. Wszystkich Świętych	57

Spis załączników

Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu miasta Bełchatowa zgodnie z gminną ewidencją zabytków, niewpisanych do rejestru zabytków	68
Załącznik 2. Wykaz stanowisk archeologicznych Miasta Bełchatowa	70
Załącznik 3. Układ przestrzenny Centrum Miasta Bełchatowa	73
Załącznik 4. Układ przestrzenny Centrum Grocholic	74

Uzasadnienie

Program opieki nad zabytkami jest wymagany ustawowo. W Polsce, zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jednostki samorządu terytorialnego mają obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami, w tym Gminnych Programów Opieki nad Zabytkami. Program opieki nad zabytkami, zwłaszcza na poziomie gminnym, jest konieczny dla efektywnego zarządzania i ochrony dziedzictwa kulturowego. Program ten, opracowywany co 4 lata, określa strategię i działania na rzecz zabytków, ich konserwacji, adaptacji oraz zwiększenia dostępności dla mieszkańców i turystów. Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bełchatowa na lata 2025-2028 uzyskał pozytywną opinię Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.